ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар рўзномаси

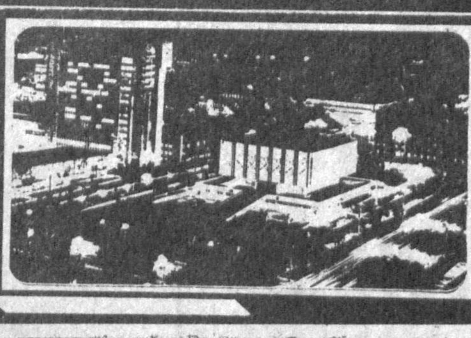

Рўзнома 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 50 (7. 992) ◆ 1992 йил 12 март, пайшанба Нархи 1 сўм 50 тийин

• *21 март— Наврўз байрами*

КАТТА ШОДИЁНА ТАРАДДУДИ

НАВРЎЗ умумхалқ байрамига саноқли кунлар қоляпти. Шу сабаб Наврўз байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича шаҳар ташкилий комитетининг 10 март куни бўлиб ўтган навбатдаги мажлисига районларнинг ҳокимлари, ҳашарни ўтказиш бўйича район штабларининг бошлиқлари, маҳалла комитетлари ишларини мувофиқлаштириш район кенгашларининг раислари таклиф этилди. Улар иштирокида ушбу халқ байрамини ўтказиш билан боғлиқ энг муҳим масалалар муҳокама этилди. Мажлисни шаҳар ташкилий комитетининг раиси Аъло Хўжаев олиб борди.

Байрамни ўтказиш бош режиссери Абдурашид Раҳимов мўлжалланган театрлаштирилган томошалар ва тантаналар режаси ҳақида гапириб берди. Халқлар дўстлиги майдони ва Ўзбекистон миллий боғи, шунингдек Алишер Навоий номли театр олдидаги майдон ва Карл Маркс кўчасидаги хиёбон Тошкентда Наврўз байрами ўтказиладиган марказий жойлар бўлади. Театрлаштирилган томошаларда энг яхши дасталар, бадиий ҳаваскорлик жамоалари, миллий маданият марказлари иштирок этадилар.

Мажлисда сўзга чиққан элшунос олим Билол Аминов, соғлиқни сақлаш вазирининг ўринбосари, Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш Бош бошқармасининг бошлиғи Қулаҳмад Ризаев, шаҳар маҳалла комитетлари ишини мувофиқлаштириш кенгаши раисининг ўринбосари Шавкат Миралимов ва бошқалар Наврўз умумшаҳар байрамини ўтказиш юзасидан ўз таклиф-мулоҳазаларини билдирдилар.

Тошкент шаҳар Ҳокимининг ўринбосари Юрий Асепков 14 мартда Наврўзга бағишлаб ўтказиладиган шаҳар ҳашарига тайёргарликнинг бориши тўғрисида ахборот берди. Дастлабки маълумотларга кўра, ҳашарда 1,3 миллион нафар тошкентлик иштирок этади. Улардан 400 минг нафарга яқин киши саноат корхоналари, қурилишларда меҳнат қиладилар.

14 март куни 12 миллион сўмлик саноат маҳсулотлари, шу жумладан 7 миллион сўмлик кенг истеъмол моллари ишлаб чиқариш мўлжалланяпти. Қурилиш майдонларида 1,5 миллион сўмлик иш бажарилиши керак. Ҳашар ўтказиладиган кунда тахминан 100 минг тонна халқ хўжалик юклари манзилларга элтилади.

Бу кун шаҳарни ободонлаштириш, кўкаламзорлаштириш ва тозалашга алоҳида эътибор берилади. Жумладан 80 километр узунликдаги ариқ ва анҳорларни тозалаш, 10 минг туп дарахт кўчатлари ва буталари ўтқазиш кўзда тутиляпти.

Тошкент шаҳар Ҳокимининг ўринбосари Карим Расулов республикага юборилаётган инсонпарварлик ёрдами ҳақида гапириб берди. 28 февралдан бошлаб Туркиядан ун, шакар, гуруч ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари келиб турибди. Шу давр ичида 52 тайёрада 2 минг тоннадан зиёд маҳсулот олиб келинди. Наврўз арафасида бу инсонпарварлик ёрдами тақсимланади ва кўмакка муҳтож кишиларга етказиб берилади.

Ташкилий комитет мажлисида Тошкент шаҳар Ҳокими Атҳамбек Фозилбеков иштирок этди ва сўзга чиқди.

КОРХОНАЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

ТОШКЕНТ шаҳар ҳокимлиги маълум қиладики, Наврўз халқ байрамига бағишланган хайрия ҳашарида ишлаб топилган маблағни ўтказиш учун Тошкент шаҳар Кенгаши молиявий манбалар қўшимча жамғармаси ҳисоб рақами қуйидагича: маблағлар саноат-қурилиш банкининг Меҳнат бўлимидаги 000747201 ҳисобига, коди 172682315, мухбирлик ҳисоби 300166415 га ўтказилиши керак.

• *Махсус «Оқшом» учун*

МЕҲР-ОҚИБАТЛИ ДЎСТ БЎЛАМИЗ

Мустақил Ўзбекистон Республикаси Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо этиб қабул қилинган кун тарих зарварақларида ўчмас бўлиб қолади. Худди шу куни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдулҳошим Муталов бошлиқ ҳукумат делегацияси Можаристон (Венгрия)га борди.

Илгарилари Европа мамлакатларига борувчи тайёралар Москва орқали ўтмай иложлари йўқ эди. Собиқ Иттифоқдан сўнг биринчи марта Тошкентдан парвоз қилган улкан ҳаво кемаси Шарқий Европанинг қадимий шаҳарларидан бири бўлган Будапештга бориб қўнди.

Узоқлардан Болқон тоғлари шундоққина кўриниб турган Ферихед тайёрагоҳида ўзбекистонлик меҳмонлар иззат-икром билан кутиб олинди. Тайёрагоҳ дарбозасининг пештоқида Можаристон ва мустақил Ўзбекистон байроқлари ҳилпираб турибди. Қуёш чарақлаган. Танга ором бергувчи шабада беихтиёр Ўзбекистон ҳавосини эслатади.

Республикамиздан борган меҳмонларни Можаристон Ташқи ишлар вазирлигининг Бош котиби Тамаш Котон ва бошқа расмий кишилар кутиб олди.

Кўчаларга чиққан минглаб кишилар чеҳрасидаги табассум уларнинг ўзбекларга бўлган меҳр-муҳаббатларини англатиб турарди. Иккала юрт байроқчалари билан безатилган «Мерседес» турна қаторлари шиддат билан Будапештнинг бироз тор, аммо серфайз ва озода кўчалари бўйлаб елиб боради.

— Ана мафтункор Дунай, — деди бизга ҳамроҳ бўлиб бораётган Ўзбекистон Республикасининг Можаристондаги вакили, менежер Собир Одилов. — Ўзиям шаҳарнинг қоқ ўртасидан кесиб ўтган. Шунинг учун ҳам дарёнинг биз бораётган томони Пешт, нариги қирғоғи эса Буда деб аталади. Пойтахт номи икки шаҳар бирикувидан Будапешт, деб юритилгани ҳам бежиз эмас.

Дунайнинг икки юз метр масофадаги икки қирғоғи — Буда билан Пештни боғлаб турувчи кўприкдан ўтиб, юксакка кўтарилдик. Делегациямизнинг иш фаолияти ҳукумат қароргоҳидаги бир лаҳза танишув ва суҳбатдан бошланди.

— Мустақил давлатлар ҳамкорлигидан сўнг Ўрта Осиёдан бизга биринчи бўлиб ташриф буюрган ўзбекистонлик меҳмонларни қутлайман, — деди Тамаш Катон. — Сизнинг республикангиз Россия, Украина, Молдова ҳамда Беларусдан кейин биз билан дипломатик алоқа ўрнатган бешинчи давлат бўлди. Ўйлайманки, бу қутлуғ учрашув иккала давлат халқлари учун ҳам манфаатли бўлади.

Сафаримизнинг биринчи кунида муҳим бир ҳужжат — Ўзбекистон Республикаси билан Можаристон Республикаси ўртасида савдо-иқтисодий ва илмий-техника ҳамкорлиги тўғрисидаги битим имзоланди.

Куннинг иккинчи ярмида Бош вазир Абдулҳошим Муталов парламентда бўлиб Можаристон Президенти Арпад Генц билан учрашди.

Ўзбекистонлик меҳмонлар қисқа вақт ичида Будапештнинг диққатга сазовор жойларини бориб кўрдилар. Дунай дарёси ўнг қирғоғи, Буданинг энг юксак ерига ўрнатилган ҳайкал кишини мафтун этади. У можор халқини доимо озод ва эркин яшашга чорлагандек мағрур қад кўтариб турибди.

Шундан сўнг делегация аъзолари ўзининг беқиёс гўзал архитектураси, нафис кошинлари билан мафтун қилувчи қадимий черков ёдгорлигини ҳам бориб кўрдилар.

Ташрифнинг иккинчи кунида Абдулҳошим Муталов парламент сессиясида иштирок этди. Сессияга раислик қилувчи парламент аъзоларига Ўзбекистон Бош вазири ташриф буюрганлигини эълон қилганида залда қарсаклар янгради.

Абдулҳошим Муталовнинг Можаристон Ташқи ишлар вазири Геза Есенски ҳамда Можаристон Бош вазири Йожеф Антала билан бўлиб ўтган суҳбатлари ҳам ўзаро ҳурмат ва самимийлик вазиятида ўтди. Ўзаро ҳамкорлик ҳақидаги муҳим ҳужжатлар имзоланди.

Бу ҳужжатлар имзоланган кундан бошлаб кучга киради. Можаристон бизга буғдой, қанд-шакар, гўшт ва бошқа маҳсулотлар етказиб беради. Можорлар эса биздан пахта толаси, қуруқ мева, экскаватор каби маҳсулотларни олишади.

Ўзбекистонлик меҳмонлар ўзининг ҳар томонлама қулай ва кўркам автобуслари билан республикаси шуҳратини оламга танитган «Икарус» заводида ҳам бўлдилар. Корхона муҳандис-техниклари яратган янги автомобиллар меҳмонларда катта таассурот қолдирди. Ўзаро имзоланган шартномага мувофиқ завод шу йилнинг ўзида юз дона «Икарус» автобуслари ва уларга ишлатиладиган эҳтиёт қисмлар юборади.

Икки кун давом этган ташриф чоғида Можаристон раҳбарлари меҳнаткаш можор халқи Ўзбекистон халқи билан меҳр-оқибатли дўстлар бўлишга тайёр эканликларини изҳор этишди. Улар яна шуни ҳам очиқ эътироф этдиларки, можорларнинг ота-боболари бундан уч минг йиллар илгари Туркистонда яшаган эканлар.

Энди Шарқий Европада ҳам ўзининг одамгарчилиги, маданияти, меҳнаткашлиги билан ажралиб турадиган дўстларимиз бор. Бу дўстлик Дунай билан Сирдарё ўртасида қурилажак муҳаббат кўпригига асос солса ажабмас.

Пўлат НИШОНОВ,
журналист.
Тошкент — Будапешт.

СУРАТДА: Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдулҳошим Муталов бошчилигидаги ҳукумат делегацияси Можаристонда.

Муаллиф сурати.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

РЕСПУБЛИКА ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИНИНГ КУНДУЗГИ БЎЛИМЛАРИГА ҚАБУЛ ҚИЛИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ёшларни республика олий ўқув юртларида ўқишга танлашда ягона давлат сиёсатини ўтказиш, жамиятнинг интеллектуал қувватини ошириш учун зарур шарт-шароитларни яратиш ҳамда ижтимоий адолат қоидаларини рўёбга чиқариш мақсадида, шунингдек, жамоатчиликнинг истакларини эътиборга олиб:

1. Белгилаб қўйилсинки, 1992—93 ўқув йилидан бошлаб тажриба тариқасида Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигига қарашли педагогика институтларининг ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига қарашли университетлар тегишли соҳа (ўқитувчи кадрлар тайёрлаш билан банд бўлган) факультетларининг кундузги бўлимларига мазкур фаолият турига мойил бўлган мактаб ўқувчилари ҳамда бошқа тоифадаги ёшлардан иборат абитуриентларни синаб кўриш асосида кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади.

2. Ўзбекистон Республикасининг Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги, Алоқа вазирлиги мазкур тажрибани Тошкент давлат техника университетида, Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институтида, Тошкент автомобиль-йўл институтида, Фарғона давлат университетида, Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институтида, Тошкент электр техника алоқа институтида ўтказсинлар.

3. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси:

— 10 кун муддат ичида ушбу Фармонни рўёбга чиқаришга оид ташкилий чора-тадбирларни кўзда тутувчи тегишли қарор қабул қилсин;

— бир ой муддат ичида Фармоннинг 1 ва 2-бандларида кўрсатилган республика олий ўқув юртларининг кундузги бўлимларига абитуриентларни танлаш ва қабул қилиш республика марказини ташкил этсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 11 март.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ЎРТОҚ П. Қ. НЎЪМОНОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОНТАЖ ВА МАХСУС ҚУРИЛИШ ИШЛАРИ ВАЗИРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўртоқ Пўлат Қодирович Нўъмонов Ўзбекистон Республикаси монтаж ва махсус қурилиш ишлари вазири этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 11 март.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ЎРТОҚ А. Н. ИСАЕВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОНТАЖ ВА МАХСУС ҚУРИЛИШ ИШЛАРИ ВАЗИРИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ўртоқ Анатолий Нигматович Исаев Ўзбекистон Республикаси монтаж ва махсус қурилиш ишлари вазири вазифасидан бошқа ишга ўтганлиги сабабли озод қилинсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 11 март.

ЎЗБЕКИСТОН — ШИМОЛИЙ АТЛАНТИКА ҲАМКОРЛИГИ КЕНГАШИНИНГ АЪЗОСИ

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги вакилининг хабар қилишича, Шимолий Атлантика ҳамкорлиги кенгашининг Брюсселда бўлиб ўтган фавқулодда мажлисида 10 март куни Ўзбекистон Республикаси шу кенгашнинг аъзоси этиб қабул қилинди.

Шу куни Ўзбекистон Республикаси билан Бельгия қироллиги ўртасида дипломатия муносабатлари ўрнатиш тўғрисидаги шартнома имзоланди.

Бугунги кун нафаси

ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА

● Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасида республика Бош вазири Абдулҳошим Муталов ҳамда олимлар, мустақил иқтисодчилар гуруҳи, партиялар ҳамда жамоатчилик вакиллари иштирокида Ўзбекистон Республикасининг миллий валюта концепцияси масаласига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди.

● Кеча Ўзбекистон Халқ демократик партияси Тошкент вилоят кенгашининг навбатдан ташқари пленумида Эркин Рўзиев Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат назорати Тошкент вилоят бошқармасининг бошлиғи этиб тайинланганлиги муносабати билан ХДП Тошкент вилоят кенгашининг биринчи котиби вазифасидан озод қилинди. Вилоят кенгаши иккинчи котиби бўлиб ишлаб келаётган Ўктам Турғунов биринчи котиб этиб сайланди.

● Ўзбекистон Инсон ҳуқуқлари миллий комитети тузилди. У Бирлашган Миллатлар Ташкилоти қабул этган Инсон ҳуқуқлари жаҳон декларацияси асосида иш юритади.

● Шаҳрисабзлик Я. Авлоқулов «Ўқитувчи—92» республика танловида 14 энг яхши ҳамкасби билан беллашиб, ғолиб чиқди. У эндиликда Ҳамдўстлик ўқитувчиларининг Москвада ўтказиладиган танловида иштирок этади.

● Тошкент Давлат иқтисодиёт дорилфунунида Америка Қўшма Штатларида таҳсил олиш учун энг иқтидорли талабалар танлови ўтказиляпти.

● Уч кун давомида Ўзбекистон ҳудудида Туркия телевидениеси эшиттиришларини тажриба тариқасида қабул қилиш синаб кўрилади. Бу эшиттиришлар республика телевидениесининг иккинчи программаси орқали «Лаҳза» эшиттиришидан сўнг бир соат давомида кўрсатилади.

ҲАМДЎСТЛИКДА

● Эдуард Шеварднадзе Грузиянинг янги ташкил этилган Давлат кенгаши раиси этиб тайинланди. У республика Олий Кенгашига сайловлар ўтказилгунга қадар ҳокимиятга раҳбарлик қилади.

● Кеча Россия Олий Кенгашининг Раиси Руслан Хасбулатов Москва мэри Гавриил Попов истеъфога чиқишини талаб этди. Олий Кенгаш комитетларига парламентнинг бугунги мажлисига шу хусусда тегишли қарор лойиҳасини тайёрлаш топширилди. Бунга Гавриил Поповнинг қонун чиқарувчи ҳокимиятга ҳақорат тарзида узил-кесил шартлар қўйганлиги сабаб, деб кўрсатилмоқда.

ХОРИЖДА

● Шимолий Атлантика Ҳамкорлик Кенгаши Тоғли Қорабоғдаги можарони ҳал қилишга ҳам моддий, ҳам ҳарбий куч билан кўмаклашишга тайёр эканлигини билдирди.

● 10 март куни АҚШнинг 11 штатида ўтказилган дастлабки сайловларда иккинчи муддатга мамлакат Президентлигига сайланиш учун номзодини қўйган Жорж Буш ишонарли ғалаба қозонди. У ҳали кўпгина штатларда дастлабки сайловлар ўтказилмаганлигига қарамасдан ҳозирнинг ўзида ўз республика партиясининг бўлажак съезди 1100 делегатининг 554 нафари томонидан номзодини қўллаб-қувватланишига кафолат олди.

● Руминия айрим сиёсий партияларнинг етакчилари Молдова республикасига қўшин киритиш талабини қўймоқдалар. Бу гўё «Молдова ҳудудида яшаётган румин аҳолисини ҳимоя қилиш учун» керак эмиш.

Бугунги кун нафаси

• *Мутасаддилар фикрича...*

БАҲОРДАГИ ҚОР

Венера БУЛГАР,
Ўзбекистон об-ҳаво маълумотларини ўрганиш марказининг бўлим бошлиғи:

— Март ойида қор ёғиши кишини ажаблантирмайдиган, одатдаги ҳолдир. Чунки бу ой табиатан катта инжиқликларга бой эканлиги билан ажралиб туради. Келинг, баъзи мисолларга мурожаат қилайлик. 1898 йилнинг худди шундай март ойида энг паст даража қайд қилинган: ўшанда термометрнинг симоб устуни 19,6 даража пастга тушиб кетган. Термометрнинг симоб устуни юқорига кўтарилган ҳоллар ҳам бўлган. Яъни 1971 йилнинг худди шундай март ойида ҳарорат 32,5 даража иссиқни кўрсатган.

Бу ойда ҳам ёмғир, қор ёғишнинг меъёри анчагинадир. Айни шу кунлардаги ҳавонинг совиб кетганлиги боиси хусусида шуни айтиш керакки, у Янги Ер районларидан совуқ ҳаво оқимининг кириб келиши туфайли рўй берди.

Бугун Тошкентда ҳаво ҳамон совуқ бўлиб туради, эртага ва шундан кейинги кунларда ҳаво аста-секинлик билан илиқлашиб боради: 0—5 даражадан то 7—12 даражагача илиқ бўлади.

• *Инсонпарварлик ёрдами*

ЧИН КЎНГИЛДАН

...ТОШКЕНТ вақти билан соат 17.00. Тошкент тайёрагоҳидаги йўлкалардан бирига Ўзбекистон Республикаси ҳукумати, Қизил Ярим Ой жамиятининг вакиллари, Ўзбекистон ҳаво йўли ва тайёрагоҳининг раҳбарлари тўпланишган. Уларнинг ҳаммаси турк халқидан ўзбекистонликларга юборилган инсонпарварлик юкларини елкасига ортган ИЛ—76 тайёраларининг ерга қачон қўнишини орзиқиб кутмоқдалар.

Мана, шу кутилган дамлар ҳам келди. 76794 рақамли дастлабки ИЛ—76 тайёраси ерга қўниш учун тобора пасайиб келмоқда. Божхона хизмати ходимлари ўзларининг одатдаги юмушларини бажаргунга қадар тайёра пиллапоясидан экипаж командири туша бошлади. Биз у билан танишдик: биринчи даражали учувчи Анатолий Ефимовдан табиийки, учишнинг қандай ўтганлигини суриштирдик.

— Учишимиз аъло даражада кечди, — дейди Анатолий Кузьмич. — Об-ҳаво ҳам рисоладагидек бўлди. Бинобарин республикамизда интиқиб кутилаётган юклар муддатида олиб келинди.

Орадан роппа-роса ўн дақиқа ўтгандан сўнг иккинчи ИЛ-76 тайёраси, яна шунча вақт ўтгач эса яна иккита ҳаво тайёралари ерга қўнди. Уларни Ўзбекистон ҳаво йўлларида доврўғ қозонган биринчи даражали учувчилардан М. Камасонов, Н. Карташов, И. Серпицкийлар бошқариб келишди.

Ҳамма тайёралардаги юклар аниқ ва уюшқоқлик билан тушириб олинмоқда. Аравачаларга ортилган юклар сал нарироқдаги автомашиналар карвонига олиб бориб юкланмоқда.

Шуни ҳам айтиш керакки, келтирилган инсонпарварлик ёрдамини тақсимлаш ишлари билан республика ҳукумати ва жамоатчилик ташкилотларининг вакиллари билан бир қаторда бу ерга келган туркиялик ишчи гуруҳининг аъзолари ҳам шуғулланишмоқда.

— Учувчиларимиз Туркиядан нималар олиб келишди, олиб келинган бу юклар қандай тақсимланади? — сўрадик тушириш ишлари тобора қизиган тайёра пиллапояси олдида ҳозир бўлиб турган Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Анатолий Николаевич Возненкодан.

— Инсонпарварлик ёрдамининг биринчи туркуми бўлган 2700 тонна юк Ўзбекистонга келтириб бўлинди. Ҳар куни Анқарадан бешта рейс келади. Бугун Туркия халқи бизга чин кўнгилдан ун, шакар, гуруч, қуруқ сут, болаларнинг озиқ-овқатлари ва болаларнинг кийим-кечаклари ҳамда пойабзалларини совға қилмоқда. Ҳаммаси бўлиб, бизга 5200 тонна инсонпарварлик ёрдами ва озиқ-овқатлар келтирилади.

Бу юкларни тақсимлаш масаласида Анатолий Николаевич шу нарсани таъкидладики, ёрдам республика Бош вазири Абдулҳошим Муталовнинг ўзи бошчилик қилаётган махсус комиссия томонидан тақсимланади. Бу ёрдам албатта биринчи навбатда айниқса муҳтож кишиларга, аҳолининг ижтимоий кам ҳимоя қилинган қатламларига — болалар уйлари, касалхоналар, кексалар, ногиронлар, кўп болали оилаларга тақсимланади...

Буғдойни ҳам ҳисоблаганда турк халқидан ҳаммаси бўлиб, юз миллион доллар ҳажмида инсонпарварлик ёрдами келади.

Турк халқидан инсонпарварлик ёрдамининг келиши давом этмоқда. Шу боисдан бугунги кундаги энг муҳим вазифалардан бири бу юкларни нафақат ўз вақтида олиб келиш ва юкларни тайёралардан ўз вақтида тушириб олишгина бўлиб қолмай, балки шу билан бир қаторда уни адолат нуқтаи назаридан тақсимлаш, яъни бугунги кунда ким шунга муҳтож бўлса, ўшаларга беришдан, инсонпарварлик ёрдамининг бир мисқоли ҳам кўзда тутилмаган жойга етиб бормаслиги учун бор чора-тадбирларни ишга солишдан иборатдир.

Азиз ҒУЛОМОВ.

• *Спорт янгиликлари*

ШАХМАТ

ТОШКЕНТДА шахмат бўйича эркаклар ўртасида Ўзбекистон чемпионатининг олий лигаси беллашувлари ниҳоясига етди. Мусобақаларда 14 нафар шахмат усталари ўзаро куч синашди. Турнир якунига кўра бирваракайига уч спортчи 13 имкониятдан 9 тадан очко тўплаб энг яхши натижани кўрсатди. Коэффицентлар жадвалига кўра биринчи ўрин ва Ўзбекистон чемпиони унвони чирчиқлик ёш спорт усталигига номзод Сайдали Йўлдошевга насиб этди. Иккинчи ўринни тошкентлик спорт усталигига номзод Александр Калликштейн эгаллади.

ШАШКА

ПОЙТАХТИМИЗДА 100 катакли халқаро шашка бўйича Ўзбекистон чемпионатининг биринчи лига мусобақалари давом этмоқда. Охирги турда тошкентлик спорт устаси Михаил Шапшай ўзининг асосий рақиби Евгений Гордон устидан ғалаба қозонди. Спорт усталигига номзод Станислав Мальгин (Тошкент) Владимир Шербинини енгди. Турнирда ҳозирча тўрт имкониятдан тўрт очко жамғарган Шапшай карвонбошилик қилмоқда. Мальгин ҳисобида эса 3,5 та очко бор. Гордон, Асадов, Азаров (ҳаммаси Тошкентдан) лар учтадан очко тўплаб учинчи ўринда боришмоқда. Жами 30 спортчи қатнашаётган мусобақалар яна уч турдан сўнг якунланади. Бешта энг яхши натижага эришган шашкачи Ўзбекистон чемпионатининг олий лига мусобақаларида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритади.

Исак БИРБРАГЕР.

• Маҳаллий ҳокимият ислоҳоти

КЕНГ ВАКОЛАТ ВА ШАХСИЙ ЖАВОБГАРЛИК

Халқ депутатлари район Кенгашининг яқинда бўлиб ўтган навбатдаги сессиясида Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 4 январдаги «Ўзбекистон Республикасининг маҳаллий ҳокимияти идораларини қайта ташкил этиш тўғрисида»ги қонунига мувофиқ район Кенгаши ижроия комитети тугатилди. Унинг ўрнига район ҳокимлиги мажмуи ташкил этилди. Кейинги сессияда иқтисодий, ижтимоий, саноат, транспорт, алоқа, уй-жой ва коммунал хизмати ҳамда бошқа мажмуа раҳбарлари тасдиқланадиган бўлди.

Маҳаллий ҳокимиятни ислоҳ қилиш Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримовнинг ташаббуси эканлигини алоҳида таъкидлаш керак. Чунки, Шўролар узоқ вақт қонун ёки фармойиш чиқарувчи идоралар билан уни ижро этувчи ташкилотларни, давлат бошқаруви идоралари билан ўз-ўзини бошқарувчи жамоат идоралари вазифаларини қўшиб олиб бордилар. Натижада бу тизим маҳаллий ҳокимият идораларида жавобгарликнинг сусайишига олиб келди. Мутасадди идораларда барча қарорлар коллегиал тарзда қабул қилинар, унда ҳеч кимнинг шахсий масъулияти сезилмас эди. Бу эса, умумий масъулиятсизликни келтириб чиқарарди. Шу туфайли маҳаллий ҳокимиятни ислоҳ этиш заруриятини Президентимиз Олий Кенгаш Республика кун тартибига киритди.

Маҳаллий ҳокимиятнинг ислоҳ этилиши ва ҳоким лавозимининг жорий қилиниши шахсий жавобгарликдаги раҳбарлик ҳокимиятига бўйсунишни, шу асосда ижрочилик интизомини кучайтиришни кўзда тутади. Шу муносабат билан Тошкент шаҳар Ҳокими А. И. Фозилбеков менга юксак ишонч билдирганлигини, Кенгашнинг депутатлари эса бу фармойишни якдиллик билан қўллаб-қувватлаганликларини таъкидламоқчиман. Қонунга биноан район ҳокими — райондаги ваколат, фармойиш берувчи ва ижроия ҳокимиятни бирлаштирган шахсан масъул раҳбардир. У районда олиб бориладиган барча ишлар бўйича шахсий жавобгарликни зиммасига олади.

Район ҳокимлик мажмуининг асосий вазифаси бугунги кунда районда барқарор ижтимоий-сиёсий вазиятни барпо этиш ҳисобланади. Зеро, эндиги муваффақиятларимиз асосан районимизда яшаётган ҳар бир инсоннинг, унинг қайси миллатга, элатга, динга, сиёсий нуқтаиназарга эга бўлишидан қатъий назар, меъёрдаги ҳаёт фаолияти учун қандай шароитлар яратиб беришимизга боғлиқ бўлади. Бунга эса, бутун районимиз аҳолиси, депутатлар, маҳалла комитетлари раислари, қолаверса район раҳбарларининг умумий ҳаракатлари туфайлигина эришишимиз мумкин. Шунинг учун биз узоқни кўра билишимиз, ҳар бир воқеани олдиндан сеза олишимиз лозим.

Ҳокимлик мажмуининг яна бир вазифаси — райондаги корхона ва ташкилотларда ҳар томонлама фаол иш олиб борилиши учун уларда ишлаётганларга шарт-шароитлар яратиб беришдир. Бунга баҳоли-қудрат эришяпмиз. Шу туфайли район меҳнаткашлари ўтган йили анча яхши кўрсаткичларга эришишди. Саноат ишлаб чиқариши ҳажми 1991 йилда 866,4 миллион сўмга етди. Қиёсий баҳолаганда саноат ишлаб чиқаришининг ўсиши 5,8 фоизни ташкил этди ёки 1990 йилга нисбатан 45,1 миллион сўмга кўпайди. Халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқариш тез суръатлар билан ошди. Уларни ишлаб чиқариш 109,9 фоиз бўлди. Район бўйича 830,7 миллион сўмлик мол ишлаб чиқарилди.

Муҳим эътиборга молик бўлган масалалардан яна бири «Маҳалла» дастурини бажариш бўлди. «Октябрь» уй-жой даҳаси қурилишида коммунал хўжалик, ижтимоий-маиший бинолар қурилиши кўзда тутилмаган эди. Шундай бўлса-да, ўтган икки йил ичида бу борада анча улкан ишлар амалга оширилди. «Водоканал» тресты жамоаси меҳнати билан районда режалаштирилган 10 чақирим ўрнига 40 чақирим масофада канализация қувури ётқизилди. Даҳани телефонлаштириш режаси 157 фоизга бажарилди. Бундан ташқари, даҳада савдо тармоғи кенгайтирилди, қатор маиший хизмат бинолари қурилди.

Янги барпо этилаётган «Ўрикзор» даҳасида «Октябрь» даҳасидагидек қурилишда йўл қўйилган хатоларни такрорламасликка ҳаракат қиляпмиз. Бу жойда ободонлаштириш соҳасида бир қатор ишлар амалга оширилди ва бугунги кунда ҳам давом эттирилмоқда.

Ҳокимият зиммасига юкланган муҳим масалалардан тағин бири — кишиларнинг турмушини меъёрлаштириш, бозор иқтисодиётига ўтишдаги вазиятни юмшатишдир. Биз районимиз аҳолисини кундалик озиқ-овқат маҳсулотлари билан узлуксиз таъминлашни йўлга қўймоқдамиз. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг «Эркин нархлар жорий этилиши муносабати билан талабалар, ўқувчи ёшлар, ўзгаларнинг қарамоғига муҳтож бўлган ёлғиз нафақахўрлар ва меҳнаткашларнинг имтиёзли умумий овқатланишини ташкил этиш юзасидан қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорининг бажарилишини жойларда қатъий назорат қилиб бормоқдамиз. Ҳозир 140 нафар ўзгаларнинг қарамоғига муҳтож бўлган ёлғиз нафақахўрларга кунига 1120 сўмлик иссиқ овқат етказиб берилмоқда. Уларга қулай маиший шарт-шароитлар яратилмоқда. Болалар ва талабаларнинг ўқишлари, турмуши, дам олишлари, жисмонан соғлом ўсишлари ҳам ҳамиша диққат-эътиборимизда. Маориф мажмуини мутахассислар билан таъминлаш билан бу соҳа ўқув-моддий негизини мустаҳкамлаш, ўқитувчиликка анъанавий ҳурматни тиклаш ва янгилаш учун куч-ғайратларимизни аямаяпмиз.

Бугунги кунда ҳокимият фаолиятининг асосий йўналиши ёшлар сиёсати бўляпти. Энг аввало ёшлар манфаатини ҳимоя қилишга, ҳар бир йигит-қизнинг эркин, ҳар томонлама ривожланган шахс сифатида ижтимоий шаклланиши учун сиёсий-ҳуқуқий, иқтисодий ва моддий-техникавий шарт-шароит яратишга интилмоқдамиз. Район ҳокимлиги ёшларни халқнинг инсонпарварлик ва ахлоқий анъаналарига муносиб меросхўрлар бўлишлари учун лозим бўлган ҳамма ишларни амалга оширмоқда.

Аҳолини иш билан таъминлаш муаммосини ҳал этишни олдимизга асосий мақсад қилиб қўйдик. Фуқароларнинг турмуш шароитини, оилаларнинг анъанавий кўп болалилигини ҳисобга олиб, биз район хотин-қизлари учун янги иш жойлари билан таъминлайдиган кичик корхоналарни тобора ривожлантиряпмиз.

Депутатлар, маҳалла ва мавзе комитетлари раисларининг шижоати туфайли районда аҳолининг бир-бирини ўзаро тушуниши, ишончи ва ҳурмат-иззати юзага келди. Бу албатта район раҳбарларининг ҳар ҳафтада аҳоли билан маҳаллаларда, мавзеларда ўтказган юзма-юз учрашувлари натижасидир. Бундай анъанавий учрашувларни давом эттирамиз. Чунки, бу бизга аҳолини ҳокимликнинг олиб бораётган фаолиятидан хабардор қилиш, айрим муаммолар бўйича район аҳолиси билан маслаҳатлашиб олишда ёрдам беради.

Ҳокимлик миллий байрамлар, урф-одатлар, ижтимоий маданият ва халқ оғзаки ижодиёти қайта тикланишига тўла кўмак кўрсатмоқда. Наврўз байрамига мавжуд 34 та маҳалла ва барча корхоналаримизда оммавий тайёргарлик ишлари авж олдирилди. Атҳамбек Фозилбеков раҳбарлигидаги шаҳар ҳокимлиги маҳаллаларда ҳалим, сумалак сингари миллий таомларнинг масаллиқлари харид қилиниши учун зарур-чора тадбирларни белгилашди. Рамазон муносабати билан аксарият жойларда Наврўз тантаналари ифторлик ва саҳарлик пайтида бўлади.

Қудратилла РАФИҚОВ,
Акмал Икромов райони ҳокими.

Ўзбекистон кўзи ожизлар жамиятининг конструкторлик-технология бюросида шу тоифадаги барча ногиронлар корхоналари учун мослаштирилган дастгоҳлар, асбоб-ускуналар андозаси тайёрланади.

СУРАТДА: технология бўлимининг бошлиғи Асат Акбаров янги — «Облой» мосламаси схемаси устида ишлаяпти.

Сайдали Султонов сурати.

• Ечимини кутаётган муаммолар

«Алгоритм» шуҳратини тиклайлик

Ал Хоразмий номидаги электрон-ҳисоблаш машиналари ишлаб чиқариш бирлашмаси ишга туширилган дастлабки йилларда анча шов-шув бўлган эди. Аммо ҳозир, корхона ҳақида кам ёзишади. Айтиш мумкин, ҳозирда ҳам бирлашма ўз мавқеини йўқотгани йўқ. У замонавий техника устунлигига эга. 1990 йилдан бери Ўзбекистон Республикаси тасарруфига ўтган.

Авваллари бу бирлашма Москвадаги заводнинг Тошкентдаги шохобчаси бўлиб, асосан бош корхонанинг буюртмаларини бажарар эди. Иттифоқ парчаланди-ю, давлат буюртмалари йўқолиб, иқтисодий алоқалар узилди. Оқибатда электрон ҳисоблаш машиналарини ишлаб чиқаришга мўлжалланган Ўрта Осиёда ягона завод ҳам тангликка тушиб қолди. Мураккаб вазифаларни бажаришга мўлжалланган катта электрон-ҳисоблаш машиналари ишлаб чиқаришдан олиб ташланиб, кичик компьютерлар тайёрлашга ўтилди. Бу эса бирлашма қувватининг атиги 10—15 фоизинигина ташкил этади.

Эндиликда бирлашма чет эллар билан мустаҳкам алоқалар боғламоқчи. Аммо яна бир афсусланарли томони шундаки, бирлашмага компьютерлар ишлаб чиқаришга давлат буюртмалари тушмаяпти. Шундай экан, ишлаб чиқаравергандан фойда йўқ-да. Чет элнинг кичик ЭҲМлари биржаларда 250—300 минг сўм, яъни жудаям юқори нархларда сотилмоқда. Агар мутасаддилар бунга эътибор беришса чет элникидан қолишмайдиган компьютерларни корхонада ҳам арзон, ҳам етарлича ишлаб чиқарса бўлар эди. Бунинг учун чет эл технологиясини мутахассисларимиз ўрганишлари ва ўзлаштиришлари керак.

Яна шуниси қизиқки, олимлар инсон учун энг қулай, осон, тез ва соз бажарадиган дастёр машиналар яратиб беришса-ю, одамлар эса унга қиё ҳам боқишмаса. Тўғрида. Чунки электрон ҳисоблаш машиналар ҳозирда ишлаб чиқариш корхоналарини бошқаришда, ҳисоблашда, ҳужжатхоналар, омборларда, кутубхона ва дўконларда, олий ўқув юртлари ва мактабларда, кичик корхона ва бошқа муассасаларда жуда-жуда зарур. Бундан ташқари компьютерлар орқали ҳозирги бозорларимиздаги нарх-навони, талаб ва эҳтиёжларни ўрганиш ва шунга қараб тадбир-чораларни режалаштириш мумкин бўлади. Унинг қулайликлари шундаки, қоғозни, вақтни, жойни тежайди ва уларнинг исрофгарчиликларига чек қўяди. Ишлаб чиқариш самарадорлигини оширади.

Ҳисоботларинию қўяверасиз, масалан, уч ёки беш минг ишчининг ойлик маошларининг ҳисоб-китоби учун 40 ёки 50 ҳисобчи керак бўлса ахборот ҳисоблаш маркази орқали бу ишни 2 ёки 3 ҳисобчи уддалаши мумкин. Бунинг устига ҳисоботлар 10 ёки 20 кунга чўзилиб кетади. Компьютерлар «хотираси мустаҳкам» бўлган «мия»ларида минглаб маълумотларни сақлаш ва улардан исталган вақтда фойдаланиш имкониятини яратади.

Компьютерлар аста-секин ҳаётга сингиб бормоқда. Кўпинча йирик корхоналар, янги фирма ва кичик корхоналар, олий ўқув юртлари, мактаб ва бошқалар уни харид қилиб олиб, ишларини бир маромга солишяпти. Бугунми, эртами, албатта компьютерларга эътибор кучаяди, талаблар ошади. Шундай экан, биз ҳозирда ноёб, Ўрта Осиёда ягона электрон ҳисоблаш машиналар ишлаб чиқарувчи бирлашмани турли қисқартиришлардан сақлаб қолишимиз керак.

Ҳозирча корхонада ишчиларни ўз ўринларида сақлаб қолиш ва уларни иш билан таъминлаш учун бир қанча тадбирлар амалга оширилмоқда. Шу кунгача бирлашмада 20 га яқин кичик корхоналар ташкил этиб, ишчиларнинг маълум қисмлари иш билан таъминланаяпти. Бу кичик корхоналар ҳозирги кунда кенг истеъмол буюмлари — инкубатор, тиббиёт ускуналари, телефон аппаратлари ва ҳоказоларни яратмоқдалар.

Бунга қўшимча қилиб, яна бир ишни амалга ошириш мумкин. Чет эл корхоналари билан бўлажак иқтисодий алоқаларни кутиб ўтирмай, ўзимиздаги, яъни Ўзбекистондаги заводлар билан ҳамкорликда ишлаш мумкин. Бунга Тошкентдаги «Миконд», «Радио электрон аппаратураси», «Фотон», «Зенит» заводлари ва бошқалар киради. Масалан, бирида бир, иккинчисида бошқа, учинчисида яна ўзга қисми ва ниҳоят тўртинчисида маҳсулотни бир бутунликка келтириб, ишни ўзаро манфаатдорлик асосида қуриш мумкин. Шунда телевизор, магнитофон, видеомагнитофон, радиоприёмник ва шунга ўхшаш мураккаб халқ истеъмоли маҳсулотлари яратишимиз имконияти туғилади.

Ҳа, бунда бор имкониятлардан фойдаланиш зарур. Бундан буёғига янги маҳсулот яратаётган хизматчиларнинг маданий-маиший шароитларини яхшилаш, уларнинг малакаларини ошириш, юқори даражага кўтариш каби тадбирлар ҳақида ҳам бош қотириш керак. Шунда маҳсулот сифати яхшиланади ва талабларга жавоб бера олади.

Мустақил республикамизнинг энг замонавий корхоналаридан бирининг тақдири ҳеч кимни бефарқ қолдирмайди. У Ўзбекистон электрон саноатининг ҳақиқий байроқдорига айланиши керак.

Зоир ТУРСУНОВ.

• Уй-жой қурилиши ва тақсимоти «Оқшом» назоратида

ЎЗ МАБЛАҒЛАРИ ҲИСОБИГА

ЎЗБЕКИСТОН тўқимачилик машинасозлиги ишлаб чиқариш бирлашмаси касаба уюшмаси комитети хонаси олдида бир гуруҳ ишчилар тўпланишган экан.

— Ниғматулла Тожибоев, — ўзини таништирди улардан бири. — Шу корхонанинг қуюв цехида 1958 йилдан бери ишлайман. Ҳозир 35 квадрат метрни ташкил этадиган икки хонали уйда 8 киши истиқомат қиламиз. Ўзингиз биласиз, халқимиз болажон бўлади. Бир томондан ҳозирги нарх-навонинг сапчиб турган пайтида оила тебратишнинг ўзи бўлмайди. Шунинг учун мен касаба уюшма комитетига иморат қуриш учун ер ажратишни илтимос қилиб 1982 йили ариза берган эдим. Лекин ҳамон натижа йўқ. Тўғри, ўтган йили Бектемир районидан тавсия қилишди. Бироқ у ердан бирлашмага келиб ишлаб кетишнинг ўзи бўлмайди. Ахир заводга яқин бўлган «Бошлиқ» мавзесидан бошқаларга ер берилаяпти-ку...

Корхонада бир неча йилдан бери ишлаётган бешта ака-ука Қосимовлар сулоласининг энг каттаси Сайдвалининг ҳам кўнгли хижил бўлиб турган экан. У ҳам шикоят қила кетди. Унинг айтишича 19 жон, яъни 5 оила 4 хонали ҳовлида туришар экан. Лекин уларга ҳам ҳали-бери ҳовли ёки хонадон берилиши қийин.

— Ишчиларимиз ҳақ, — дея суҳбатта қўшилди касаба уюшма комитети раиси Тамара Муҳидова. — Чунки режаларимизни ошириб бажариб келаётган бўлсакда, корхонада ҳозирги кунга келиб уй-жой муаммоси жуда кўндаланг бўлиб турибди. Бирлашмада ҳаммаси бўлиб 298 киши уй-жой олиш ёки турар жой шароитини яхшилаш ниятида навбатда туришибди. Ўтган йили умуман хонадон ололганимиз йўқ. Ваҳоланки, ҳамма вақт шаҳар уй-жой қурилиши учун маблағ ўтказиб келяпмиз. Масалан, 1988 йили 650 минг сўм, 1989 йили 450 минг сўм, 1990 йили 650 минг сўм ўтказганмиз. Тўғри, 1990 йилда корхона ўша улушидан 34 квартира олди. Лекин бу 1986—1987 йилларга қарзи эди, холос.

Дарҳақиқат, бирлашма ҳозирги бозор иқтисодиётининг қийинчиликларига қарамасдан режаларини ортиғи билан бажариб келмоқда. Бунга корхонанинг шу йил январь ойини қандай якунлаганидан битта рақам келтириб ўтишнинг ўзи кифоя. Бирлашмада бир ойнинг ўзида режадаги 24 миллион 695 минг сўм ўрнига 44 миллион 262 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Ишчиларга яхши шарт-шароит яратиб берилганлиги натижасида шунга эришилди. Лекин ҳамма муаммоларни ҳал қилиш ҳам бирлашманинг ўзига боғлиқ эмас. Шулардан бири турар жой масаласидир.

Уй-жой қурилиши ўткир муаммо бўлиб турган ҳозирги пайтда корхона давлатга кўз тикиб тургани йўқ. Уй олиш учун навбатда турганларнинг 80 нафарга яқини бундан уч йил муқаддам корхона касаба уюшмасига бир таклиф билан чиқишган эди. У ҳам бўлса навбатдагиларнинг бир қисмига иморат қуриш учун ер ажратиб бериш. Улар ўз кучи билан, йиққан пулларини ҳамда банклардан қарз олиб шу берилган ерга уй қуришмоқчи эди.

Завод маъмурияти ҳамда касаба уюшма комитети бу таклифни маъқуллади. Шахсий уй қурувчиларга бинокорлик материаллари ҳамда пул билан ёрдам беришга ваъда қилди.

Бироқ ишчиларга ер ажратилгани йўқ. Уларга корхона ҳудудидан 15—20 километр узоқликдан ер майдонлари таклиф қилинди. Аммо бу масофадан бирлашмага келиб-кетиб ишлашнинг ўзи бўлмайди. Шундай шароитда ҳам корхона уй-жой муаммосини ечишга ҳаракат қилаяпти. Хўжалик йўли билан тайёрагоҳ атрофида ишчи-хизматчилар учун уй қурила бошланди. Тўққиз қаватли бу бинода ҳозирги кунда қурилиш-тиклаш ишлари олиб борилмоқда. Бу ишни Тошкент шаҳар қурилиш бош бошқармасига қарашли 3-уйсозлик комбинати бинокорлари олиб боришмоқда. 124 хонадонли уйни корхона шу йили фойдаланишга топширмоқчи. Бирлашманинг барча умиди ҳам шунда. Мазкур уй битса корхонада уй-жой учун навбатда турганлар рўйхати ярмигача қисқаради.

Шу билан бирга шахсий уй-жой қуриш учун мавбатда турганларга ҳам ер ажратилса айни муддао бўларди.

Ғулом ЮСУПОВ.

ЁШ ОИЛАЛАР УЧУН

ШАҲРИМИЗНИНГ ҳар қандай саноат корхонасида бўлгани каби «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасида ҳам уй-жой олиш илинжида навбатда турган ёшлар ҳисобининг адоғи йўқ. Бирлашма маъмурияти ана шу муаммони ҳал қилиш учун қўлидан келган ишларни қиляпти. Масалан, ўтган йили ёш оилаларга мўлжалланган учта кўп қаватли ётоқхона фойдаланишга топширилди. 150 га яқин оила уй-жой билан таъминланди. Аммо барибир, бирлашмадаги квартира талабларнинг турна қатор навбатлари охири кўринмайди. Ҳали ҳам ижарама-ижара юриб, турмушнинг машаққатларини тотаётганлар анча. Уларнинг яқин орада уй-жой билан таъминланиши даргумон. Нега деганда қурилиш учун маблағ йўқ. Боз устига бинокорлик материалларининг баҳоси осмонда.

Хўш нима қилиш керак? Бирлашма мутасаддилари бу ҳақда ўйлай-ўйлай охири бир тўхтамга келишди. Илгари ёлғиз йигит-қизлар истиқомат қилган икки ётоқхонани ёш оилаларга мўлжалланган уй-жойга айлантиришга қарор қилинди.

Ҳақиқатан, авваллари иш ҳақининг камлиги, меҳнат шароитларининг ёмонлиги ва айниқса уй-жой олишдаги, қийинчиликлар туфайли кўпчилик ёшлар кетиб қолишарди. Бирлашма маъмурияти касаба уюшмаси комитети билан уй-жой ва коммунал хўжалик бўлими ҳамкорлигида заводдаги ёш ишчиларни корхонада муқим ушлаб туриш учун уларга аввало шароит яратиш керак деган тўхтамга келишди. Шу асnода, илгари хотин-қизлар истиқомат қилган 3 та ётоқхонанинг «А» қисмини ёш оилаларга мўлжалланган ётоқхонага айлантирди. Кези келганда шуни айтишим мумкинки, бу ётоқхона жуда катта бўлиб, унда 84 хона мавжуд. У бўлма тарзида қурилган. У ерда ёш оилаларнинг яшашлари учун барча шарт-шароитлар муҳайё. Ҳар бир бўлмада 4 тадан хона бўлиб, катта-кичиклигига қараб ҳар бир хонанинг сатҳи 14 ва 18 квадрат метрдан иборат. Ҳар бир бўлманинг ўзида ювиниш хонаси, кийим жавонлари, балкон, иккитадан қўл ювгич бор. Шунинг учун эндиликда бу янги уй бирлашманинг ёш оилаларига мўлжалланган ётоқхоналари жамғармаси таркибига киритилади. Кейин корхонада уй-жой олиш учун навбатда турганларга мазкур янги уйдан 52 хона берилади. Қолган 32 хона эса, ётоқхонада бирлашма касаба уюшмаси комитетининг қарори билан яшаётган оилаларда қолдирилади.

Шунингдек, йигитлар истиқомат қиладиган 1-ётоқхона ҳам ёш оилаларга мўлжалланган уй-жойга айлантирилади. Бугунги кунда уй-жой ва коммунал хўжалиги бўлими мазкур ётоқхонани яна бир ёш оилалар уйига айлантириш учун зарур ҳужжатларни тайёрлаяпти. Ҳадемай бу замонавий бинода ҳам ёшлар ҳовли тўйларини нишонлашади. Дарвоқе, бу ётоқхонанинг бир қисми Куйбишев район ижроия комитети қарори билан 1988 йилдаёқ ёш оилаларга берилган эди. Энди корхона маъмурияти уйнинг қолган ярмини ҳам шу йўсинда қайта ихтисослаштириб, ёш оилалар ихтиёрига ўтказмоқчи.

Хуллас, бирлашманинг ёш оилаларга мўлжалланган уй-жой жамғармаси яна 133 хонага кўпаядиган бўлди.

Толиб НУРМУҲАМЕДОВ.

РАДИАЦИЯ МИҚДОРИ РИСОЛАДАГИДЕК

Ўзбекистон республикаси Фанлар академияси ядро физикаси илмгоҳи тасарруфидаги республика радиоактив чиқитларни кўмиш (РРЧК) пунктида кейинги йилларда амалга оширилган ишлар натижаси кўриб чиқилди. Шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитети, Ўзбекистон гидрометеорология маркази, республика санитария-эпидемиология станцияси ҳамда геология вазирлиги вакилларидан иборат мустақил комиссия томонидан ўтказилган радиация миқдорини ўлчаш ва текширув ишлари натижасида маълум бўлдики, радиоактив чиқитларни кўмиш ва уларни сақлашда барча қонун-қоидаларга қатъий амал қилинмоқда.

— Пунктимиз 1969 йилдан бери фаолият кўрсатмоқда, — дейди РРЧКПнинг бошлиғи Фаттоҳ Саидумаров. — Бу ерга саноат корхоналари, геология вазирлиги бўлинмалари ва Ўзбекистондаги тиббиёт муассасаларидан радиоактив чиқитлар келиб туради. РРЧКПнинг саноат майдончасида «ифлос» ва «тоза» деб номланган иккита ҳудуд мавжуд. Биринчисида радиоактив чиқитларни сақлаш жойи, иккинчисида эса махсус машиналар учун мослаштирилган майдончалар, омборлар, устахоналар, ўқув синфи ҳамда маъмурий бинолар жойлашган.

Бундан бир неча йил аввал пункт хўжалик ҳисобига ўтказилди. Натижада фойдаланилган радиоактив нурланиш манбаларига эга корхоналар уларни кўмиш ва сақлаш учун пул тўлайдиган бўлишди. Чиқитларни кўмишнинг қимматга тушиши сабабли айрим корхоналар ишлатиб бўлинган радиоактив манбаларни йиға бошладилар. Кўпинча радиоактив манбаларни сақлаш устидан назоратнинг сустлиги туфайли бундай ҳол катта хавф туғдиради.

Бундан бир неча кун аввал муҳим ҳукумат қарори қабул қилинди — радиоактив чиқитларни кўмиш пункти давлат бюджетига ўтказилди. Энди аҳвол тубдан ўзгаради: пункт хизматлари бепул бўлади ва ҳеч қайси корхона учун фойдаланилган радиоактив манбаларни сақлашнинг қизиғи қолмайди. Бу экологик вазиятни яхшилайди ҳамда халқ хўжалигига радиоизотоп асбобларини жорий этишга замин яратади.

Бироқ ҳозир РРЧКП олдида алоқа муаммоси кўндаланг турибди — Тошкентдан бир неча ўн километр нарида жойлашган бу жойга ҳануз телефон ўрнатилмаган. Малакали ходимлар етишмайди.

Ҳар ҳолда радиоэкология муаммоларини ҳал этишни орқага суриш ножоиздир — Чернобиль мисолида бу яққол кўриниб турибди.

СУРАТЛАРДА: **қаттиқ радиоактив чиқитларни тушириб олиш жараёни ва шу ердан радиоактив чиқитлар сақланадиган «ифлос» ҳудуд бошланади.**

С. Величкин (ЎзАхбор).
суратлари.

Одобнома

• *Ҳаёт сабоқлари*

МАНСАБ

⊙ Ишга, меҳнатга меҳр қўймоқ керак. Лекин амалга ортиқча меҳр қўйиб бўлмайди. Кунлар келиб амалдан ажрагач, мусибатга айланиб кетиши мумкин.

⊙ Ҳақиқий инсон бўлиб етишмоқ учун вазир бўлиши шарт эмас. Чунки бу мансаб эртами — кеч қўлдан кетади. Ҳақиқий инсон — деган баҳо насиб этса абадулабаддур.

⊙ Яхши раҳбар бўлмоқ учун мансаб билан дипломгина кифоя қилмайди... Халқни ўз ортидан дадил эргаштира билиш учун бирозгина иқтидор ҳам керак.

⊙ Мансабдорнинг атрофида иккита яламақошиқ, тўртта лаганбардор пайдо бўлдими, уларга йўл берилдими, тамом, амалдорнинг тагига сув қуйилаяпти деб билаверинг.

ДЎСТЛИК ВА ДУШМАНЛИК

⊙ Ғуссага тўлган қалбингни дарддан халос қилолсагина у сенга ҳақиқий дўстдир.

⊙ Дўстликка дарз кетса, унинг пойдевори аслида пухта бўлмаган.

⊙ Ютуғингдан завқланмаган киши сенга дўст эмас.

⊙ Дўстни мансабига, бойлигига қараб эмас, балки қалбига қараб танламоқ керак.

⊙ Душманинг билан тил топишган дўстингга шубҳа билан қарашга ҳаққинг бор.

⊙ Душмандан ёмонлик кўриш — офат, дўстингдан ёмонлик кўриш талофатдир.

⊙ Душманга нисбатан ҳам «дўстман» деб жар солувчи «меҳрибонлардан» ҳушёр бўл!

⊙ Манфаат пойдевори устига қурилган дўстлик имorати омонат бўлади, у узоққа бормайди, нураб кетади.

ИЛМ, МАЪРИФАТ

⊙ Халққа нур, зиё, маърифат бахшида этиш — ҳар бир тўлақонли инсоннинг муқаддас бурчидир.

⊙ Табиий қобилиятнинг бўлиши: теран илм, сўз санъати, чуқур мушоҳадага эга бўлиш ҳамда юксак инсоний маданиятни эгаллашнинг ўзи энг олий фазилатдир.

⊙ Ота-она, устоз ва мураббийлардан қолишмайдиган яна бир буюк тарбиячи бор. Бу — китобдир.

⊙ Битмас-туганмас ҳазина — илм ила ҳунар.

ЭЪТИҚОД

⊙ Энг муҳими одамда эътиқод бўлсин. Эътиқодсиз киши хавфли.

⊙ Ҳақиқий эътиқод мансаб билан бойликка ён бермайди.

⊙ Буюк одамларга, буюк ғояларга ишонмоқ керак. Уларга эътиқод — чин инсоний фазилатдир.

⊙ Ўз фикрини вазиятга қараб, об-ҳавога қараб ўзгартираверган одамда эътиқод бўлмайди.

Жўрахон АБДУЛЛАЕВ,
педагогика фанлари номзоди.

Бувижон, чаккангизга баҳор гулларидан тақиб қўяй.

• *Ихчам тақриз*

ЭЗГУЛИККА ЧОРЛАЙДИ

ОДОБ-ахлоқ ва тарбия мавзуи—эскирмайдиган мавзу. Ер юзида инсоният пайдо бўлибдики, у шу хусусда баҳслашади, фикр алмашади. Зеро, инсон намунали хулқи ва одоби билан гўзалдир. Шу нуқтаи-назардан олганда Тошкент молия олийгоҳи тарих кафедрасининг мудири Мусоқул Усмоновнинг «Фан» нашриётида чоп этилган «Одобнома» китоби одоб-ахлоқ нормасига риоя қиладиган, эзгуликка интилувчан хушхулқ фазилатли ҳар бир кишининг диққатини ўзига жалб қилмай қолмайди.

Китобдан фарзанднинг ота-она олдидаги ва ота-онанинг фарзанд олдидаги бурчи, болаларнинг мактабда ва кўчада ўзларини қандай тутишлари кераклиги, қайнона билан келин, опа-сингиллар, ака-укалар ва эр-хотин муносабати ҳақидаги ҳамда оналарни улуғловчи лавҳалар ўрин олган. Бугунги кунда ўрта мактабларда ва ҳунар-техника билим юртларида «Одобнома» дарс сифатида ўтилаётганлиги ва одамлар орасида меҳр-оқибат кўтарилиб бораётган бир пайтда унинг аҳамияти катта.

Шуни таъкидлаб ўтиш керакки, «Одобнома»нинг «Яхши фазилат инсонга зийнат» деб номланган иккинчи ва «Қусурлар касри» сарлавҳали учинчи қисмлари алоҳида-алоҳида китоб ҳолида ўқувчилар қўлига тегиш арафасида.

Илёс ЗАРИПОВ.

• *Шахсий фикр*

Туйғуларимиздан бокиралик кўтарилмасин

ОЛАМ аҳлига Амир Темурдек буюк саркардани, Ибн Синодек машҳур олиму фозилни, Алишер Навоийдек тафаккур султонини вояга етказиб берган ота-боболар зурёдидан яралган бугунги биз, ёшлардан нечун таомилимиздаги шарқона салом, одоб-ахлоқ, поклик ва одамийлик, инсоний меҳр-муҳаббат каби бокира туйғулар йироқлашиб бормоқда. Нечун? Ҳар гал қўлимга қалам олганим ҳамоно ана шундай жавобсиз саволлар менга ором бермайди. Ўйлайман, ўйлайман, ўйларим чексиз. Бугун чексиз ўйларимни сиз билан баҳам кўрмоқни лозим топдим.

Ёшлар тақдирига лоқайд қараб турмоқлик фикри ожизимча гуноҳи азим. Бизнинг маънавий қашшоқлигимиз шу даражага бориб етдики, ҳатто ўз ота-онамиз юзига ҳам оёқ тираб гапирамиз. Фарзанд учун, еру фалакдан, дуру гавҳардан ортиқ бу зоти олийлар дунёни тарк этсалар, уларнинг ўрнини ким ва нима қоплай оларкин? Бир фозил киши: «Моддий очликдан эмас, маънавий қашшоқликдан қўрқиш керак», деган экан. Нақадар ҳақ гап. Ёшлардаги меҳр-муҳаббат, иззат-ҳурмат туйғуси қаёққа кетяпти ўзи? Кечаги шогирд бугун магазинда гердайиб туриб, устозини бир дона совун учун уч кун югуртирса буни сиз қандай «ҳазм» қила оласиз? Хайриятки, ошкоралик туфайлигина ўз инсоний, миллий қадр-қимматимизни тиклаяпмиз. Аммо эътиқоднинг дарз кетган бўлаги битармикин?

Ёшлар кексалардан ажралиб қолмоқдалар. Айниқ кунлардаги «комсомолча» тўйларимизда бирор ўрта ёшли кишини учратиш амри маҳол бўлиб қолди. Сабаби битта: у ҳам бўлса кексалар ҳурматини жойига қўймаяпмиз. Бизга «вечер»ларда ўтириб арақ ичишу, ҳар хил, яъни миллатимизга хос бўлмаган мусиқаларга муқом қилиш бўлса бас. Ҳали мен «вечер»ларда одоб-ахлоққа доир ривоятлар айтилганини, ҳеч бўлмаса «Муножот», «Ушшоқ», «Сегоҳ»нинг куйланганини эслай олмайман. Тўю маросимларда ёшларимизнинг кексаларимиздан тобора ажралиб қолаётганликлари шундан эмасмикин?

Инсон ҳаётдан кўз юмар экан, уни сўнгги манзилга кузатмоқ, марҳум яқинларига ҳамдардлик билдирмоқ, одамийлик нуқтаи назаридан қарайдиган бўлсак, барча учун ҳам фарз, ҳам қарз эмасми? Аммо биз — ёшлар шу инсоний бурчимизни тобора эсдан чиқараяпмиз. Таъзияларга умуман иштирок этмай қўйдик. Пировардида орамиздан меҳр кўтарилиб бормоқда. Бир-биримизга, айниқса, ёши улуғларга нисбатан иззат-эътибор ўрнига гинаю-кудурат уруғи тобора кўпроқ ниш уриб бораяпти. Ёшлар орасида йилдан-йилга ортиб бораётган жиноятчилик, қотиллик, ўғирлик, зўрлаш ва ўз-ўзига ўт қўйишларнинг туб моҳияти ана шу оддий туюлган ҳурматнинг йўқлигидан эмасмикин?

«Энг зўр устод — китобдир», деган экан бир доно киши. Афсуски, биз кундалик матбуотни, бадиий асарни мутолаа қилишдан кўра бурчак-бурчакда қарта ўйнашни ёки заҳри қотил — арақ ичишни афзал кўрамиз. Олтинга топилмайдиган бўш вақтимизни беҳуда ўтказамиз. Собиқ мамлакатимизда ҳар йили болалар ва ўсмирлар учун 4 минг номда китоб нашр этилади. Тадқиқотчиларнинг фикрига кўра, бола 14 ёшга тўлгунча 600 га яқин китоб ўқишга улгурар экан. Ҳар бир бола йилига ўрта ҳисобда 33 та китоб ўқиса бўларкан. Бироқ шундай бўлаяптими? Йилига 33 та тугул 3 та китоб ўқийдиганлар ҳам бармоқ билан санарлидек туюлади, назаримда. Шунинг учун ҳам кейинги 20 йил ичида ўсмир ёшларнинг китоб ўқиш даражаси икки баравар қисқариб кетган. Шу йўсин маънавий ва ижтимоий муҳитдан орқада қолиб кетаяпмиз.

Ҳаётга, ён-веримизга ўткир нигоҳ-ла боқмаймиз. Ҳар бир оқил инсон маънан баркамол бўлиши керак. Ана шундай кишиларгина жамиятнинг барча аъзоларига меҳрли, мурувватли, сахий ва бағри кенг бўла оладилар. Турмушимизда рўй бераётган миллий низолар, бокира аёлларимизнинг қадри топталаётганлиги ёшлар тарбиясининг ўта сустлигидан ва бу ишга мутасадди — кексалар лоқайдлигидан эмасмикин? Бугунги кунда китобдан, Кумушбиби-ю, Отабекдан гапирсангиз ҳафсаласи пир бўладиганлар озмунчами? Мамлакатимиз бўйича вояга етмаганлар жиноятчилигининг — 30,8 фоизга, номусга тегиш — 12,2 фоизга, талончилик — 28,9 фоизга; босқинчилик — 46,2 фоизга; фуқаролар шахсий мулкини ўғирлаш — 20,0 фоизга, давлат ва жамоат мулкини ўғирлаш — 28,3 фоизга ўсганлигини кўрасиз. Умуман ушбу кўрсаткичлар олдинги йилларга нисбатан бирмунча юқоридир. Биз — ёшлар қаёққа қараб кетаяпмиз ўзи?

Яқин-яқингача ўзбек, тожик халқларида анъанавий қироатхонликлар бўларди. Унда жомийхонлик, навоийхонлик, бедилхонликлар тонггача якун топмасди. Шарқона одоб, инсонийлик ва тафаккур бобидаги бундай китобхонликларни биздан Ғарб анъаналарига кўр-кўрона тақлид қилиш, «видео»лардаги ёвузликка, ваҳшийликка ундовчи фильмлар тортиб олмадимикан? Менимча, шундай, акс ҳолда ўсмирлар жиноятчилиги юқорида келтирилган рақамлардагидек ўсмас эди. Расмий ҳужжатда таъкидланишича, «Тошкентда уч ўсмир 9 ёшдаги болани кўз кўриб, қулоқ эшитмаган қийноқлар билан азоблаб ўлдирган. Қотилларнинг энг каттаси 13 ёшда. Аниқланишича, улар муштумзўрлик, қотилликнинг турли усулларини намойиш этувчи даҳшатли видеофильмларни сурункали томоша қилишган». Якун топган оқибатга қаранг! Жумҳуриятда видеобарлар қатъий қонун йўли билан тамоман ёпиб қўйилмас экан, Тошкентдагидек ҳол бошқа вилоятларда ҳам вужудга келмаслигига ким кафолат бера олади. Бизда «Уят — ўлимдан қаттиқ», деган мақол бор. Лекин Оврўпо маданияти ҳаётимизга кириб келиши билан бундай нақллар аста-секинлик билан ўз таъсир кучини йўқотиб бораяпти. Мактаб партасидаги қизнинг таваллуд қилаётгани, ахлат қутисида чақалоқ чинқираётгани, бировнинг молини куппа-кундузи ўмариб кетишаётгани, минглаб йиллар сайқалланиб келган бобомерос урф-одатларимиздан бирваракайига воз кечиб, Оврупо маданиятига тақлид қилиб келганимиз оқибати эмасмикин? Эл қалбида ардоқлаб келаётган бўлса-да «Наврўз» байрамининг бир вақтлар тақиқлаб қўйилгани ҳам ёшлар тарбиясига ўз салбий оқибатини кўрсатди. Хайриятки ҳақиқат насими кўпгина миллий анъаналаримизни қайтариб берди. Энг асосийси инсон ўзини, ўзлигини англашига бирмунча йўл очилди.

Бугун барибир ҳар ким ўз дарди билан овора, қандай даврага ўтирманг, маънавий йўсиндаги суҳбатларга гувоҳ бўлолмайсиз. Лоқайдлик қон-қонимизгача сингиб кетган. Қандайдир покнопок йўллар ила бой-бадавлат яшаш, меҳнатсиз даромад қилиб машина олишга орзумандлар тобора кўпайиб бормоқда. Бундай гурунгларда иштирок қилган биз— ёшлардан нимани ҳам кутиш мумкин? Наҳотки ҳаёт деб аталган улуғ неъмат бизга нуқул кайфу-сафо учун берилган бўлса? Ҳар бир ёш — ўсмир ўз майлига эрк бериб яшаса, биз — ёшларнинг тарбиямизга бевосита мутасадди бўлган маҳалла фаоллари, мактаб мураббийлари, кенг жамоатчилик ўз дарди билан андармон бўлиб қолаверса қанақа аҳволга тушишимизни кўз олдингизга келтириб кўринг-а? Қандай даҳшатли манзаралар вужудга келиши мумкин. Наҳот иқтисодий таназзул қаторида маънавият инқирози ҳам муқаррар бўлса?! Йўқ, йўқ, маънавий инқирозга йўл қўйиб бўлмайди.

Маънавий ожизлигимиз илдизини қирқмаслик — унга рағбат билдириш меҳрсизлик, бағритошлик йўлкаларини кенгайтиришдек гап. Бу кечирилмас ва тузатиб бўлмас оқибатларга олиб боради. Нега бугунги ёшларимиз қалбидан бағрикенглик, одамийлик туйғулари йироқлашиб кетмоқда?! Нега, нега деган жавобсиз саволлар бугун ҳаммамизни ташвишга солмоғи, вужудимизни жунбушга келтирмоғи керак. «Бир фарзандга етти маҳалла отадир», деган бобомерос нақлни унутмайлик.

Биргина мақола билан кўп нарсани ўзгартириб бўлмаслиги барчамизга аён ҳақиқат. Дунё ҳали биз ўйлаганчалик остин-устун бўлиб кетгани йўқ. Гарчи биз ёшлар кўпдан бери эътибор бермай қўйган бўлсак-да, ҳали одамийлик, меҳр, эътиқод бор. Улар яшайди. Шундай экан, азиз ёшлар — тенгдошлар мен барчангизга мурожаат этаман: токи орамиздан меҳр, дилимиздан иймон, эътиқодимиздан поклик, туйғуларимиздан бокиралик деган фазилатлар кўтарилмаслиги, йўқолмаслиги учун ҳаммамиз баравариға сидқидилдан курашайлик. Зеро, кўчаларимизда боши эгик тирик етимлар бўлмасин. Орамизда, ибосиз-ҳаёсиз, ориятсизлар юрмасин...

Раҳмонқул ҚОДИРАЛИЕВ.

• *Ҳар тўғрида*

⊙ Суратдаги аёл кўз ўнгингизда бир қанча фильм қаҳрамонларини жонлантириши табиий. Ҳа, у таниқли киноактриса, Академик Катта театрининг солисткаси Елена Образцовадир.

А. Неменов сурати.

⊙ Таниқли француз дизайнери Ив Сен-Лоран мавсумнинг энг содда модасини эълон қилди. Сиз суратда кўриб турган аёл костюм ва шим кийган холос. Кўйлак эса шимнинг бир қисмидир.

⊙ ЯРОСЛАВЛЬ. Кўҳна Гала шаҳрида бўлиб ўтган цирк артистларининг 3-Бутуниттифоқ кўрик-танловида чет эллик пулдорлар ҳам иштирок этишди. Уларга санъатлари маъқул бўлган артистларни чет мамлакатларга ижодий сафар қилиш кутади.

СУРАТДА: кўзбойлоғич Людмила Ратнани танловнинг 2-ўрин соҳибаси бўлди.

С. Метелица сурати.

⊙ Халқ мулкини асрабавайлайдиган кунлар ўтиб кетди чоғи. «Шелковая» метро бекатига яқин бўлган Байкал кўчасида биронта ҳам ишга яроқли телефон автоматини тополмайсиз. Айтинг-айтинг бу кўчада ўт ўчириш, «тез ёрдам» ёки милиция хизмати лозим бўлган ҳавфли воқеа содир бўлмасин.

СУРАТДА: «Алоқа йўқ».

С. Калачев сурати.

ОТАСИГА МИНГ РАҲМАТ

— ЎҒЛИМ, бугун ишга бормайсанми?—деб сўради Очил ака эрталаб ҳовлида муздек сувда юз-қўлини юваётган Асомиддиндан.

— Бригадамизда ишчи кучи етишмаётганлигидан навбатдаги объектни фойдаланишга топшириш муддати бирмунча чўзилиб кетди. Шу боисдан шанба кунлари тушликкача ишлашга қарор қилгандик. Менда бирор юмушингиз бормиди, дада?

— Бозорга тушиб рўзғорга керакли маҳсулотларни олиб чиқмоқчи эдим. Аксига олиб эски касалим хуруж қилиб қолди.

— Ҳеч ташвишланманг, сиз ётиб дамингизни олинг. Ҳали ишдан қайтаётганимда бозорга ҳам кириб ўтаман.

— Дарвоқе, тўйинг ҳам яқинлашиб қолди. Пешайвоннинг олдига эшик-ром ўрнатиб олсак яхши бўлармиди.

— Ўзим эртадан бошлаб шу ишга киришмоқчи эдим. Ёғоч-тахталарни тайёрлаб қўйганман. Низомиддин акамни ҳам ҳашарга чақирамиз. Бу ёқда укам Сирожиддин бор. Қарабсизки, уч ака-ука қисқа фурсат ичида айвонга дераза-ромларни ва эшик ўрнатиб, яхшилаб пардоздан ҳам чиқарамиз. Энг муҳими, бахтимизга сиз саломат бўлсангиз бўлгани. Қолганига ташвиш чекманг...

«Яхшиям шу ўғлим бор экан, — дейди ўзига-ўзи Очил ака. — Барака топкурнинг уйда бўш ўтирганини билмайман. Доим куймаланиб юргани юрган. Мана ошхона билан ҳаммомни ҳам битказай деб қолди. Қўлимни совуқ сувга ҳам урдирмайди. Уй юмушларини укаси, кенжа ўғлим Сирожиддин билан биргаликда бажаришади. Гоҳ-гоҳида биздан алоҳида яшайдиган тўнғич фарзандим Низомиддинни ҳам ҳашарга чақириб туради. Ўзи қурилишда дурадгор бўлиб ишласа-да «Мен бу ишни билмайман» деб қўл қовуштириб ўтирмай, сувоқчилик ва ғишт терувчиликни ҳам қилиб кетаверади. Шу Асомиддиним бошқача чиқдида. Демак болалигидан уни меҳнатга, ўзидан катталарни ҳурмат қилишга ўргатиб чакки қилмаган эканман».

— Қани энди ҳамма қурувчиларимиз ҳам Асомиддин Нурматовга ўхшаса! — дейди «Главташкентстрой»га қарашли 44-қурилиш бошқармаси бошлиғи Владимир Балабуев. — Ҳамма топшириқларни ўз вақтида ва сифатли қилиб бажаради. Баъзан графикдан орқада қолмаслик учун ишдан кейин ва дам олиш кунлари ишлашимизга тўғри келади. Шунда унинг бирон марта ҳам раъйимизга қарши борганлигини билолмайман.

— Бошлиғимиз ҳақ гапни айтдилар, — деди суҳбатимизга қўшилган бригада бошлиғи Ҳасан Ашуров. — Асомиддин бизда 7 йилдан бери меҳнат қилади. У жуда камтар, камсуқум, меҳнатсевар йигит. Ҳозирги ёшларимизни мажбурлаб бўлса ҳам қурилишга ишга жалб қила олмайсиз. Уларнинг аксарияти ўзини «ёғли» жойга урмоқда. Музқаймоқ, пирожки, аёлларнинг ички кўйлагини ва турли ширинликларни сотиб ўтирган «алп қомат» йигитларнинг кўзига тик боқишга ҳам уяласан. Энди ўзингиз айтинг: музқаймоқ сотиш белида қуввати, билагида кучи бор йигит кишининг ишими?! Асомиддин эса буларнинг тамоман акси. У ўз меҳнати билан жамоамизда ҳурмат ва қадр топмоқда. Шундай дилкаш ва самимий инсонни тарбиялаб, вояга етказган отасига минг раҳмат!

25 баҳорни қаршилаётган Асомиддин яқинда оила қурди. Очил ака Нурматовлар хонадонига иккинчи келин бўлиб тушган Зулхумор турмуш ўртоғи ҳақидаги дил сўзларини шундай изҳор этди: — Мен Асомиддин акамдек камтар ва камсуқум инсон билан бир ёстиққа бош қўйишни орзу қилиб юрардим. Чекмайдиган, заҳри қотил арақни оғзига олмайдиган, қўлида гулдек ҳунари бор йигитга ким ҳам турмушга чиқишни хоҳламайди!.

Бугун дам олиш куни! Ана, кўчада бир гуруҳ қўшнилар қизғин суҳбат қуришмоқда. Болакайлар эса шовқин солиб варрак учиришмоқда. Асомиддин беғубор ва беташвиш болалигини бир зум хаёлидан ўтказиб, осмонда учаётган варракка мамнун боқди-да эрта кўкламда турли кўкатлар экиш учун томорқасини чопишга киришди.

Исмоил ЗОИРОВ.

• *Ошкора изҳор*

«НЕГА ТУРМУШГА ЧИҚМАС ЭКАНМАН...»

ГУЛШАННИНГ дорилфунунни тугатганига бир йилдан ошди. Шу муддатда ўзини анча улғайиб, кўпни кўрган одамлардек сезадиган бўлиб қолди. Ҳаёт қизиқ эканда. Беш йилни ўйинқароқлик, бефарқлик билан ўтказиб юборганини эндигина тушуниб етаяпти. Бу ҳақиқатни олдинроқ англаганда-чи, унда яхши бўлармиди? Қайдам. Шу феъли бўлса...

— Қизим, сўраётганлардан биронтасига розилик бер ёки кўнглингдагини айт. Қачонгача сенинг «йўқ, йўқ»инг давом этади. Қиз бола бировнинг ҳасми, фалончихон қизини бировга бергиси келмай, оқ қоғозга ўраб ўтирибди, дейишмайдими ахир.

Гулшан опаларининг норози нигоҳларини, акаларининг лоқайд қиёфаларини кўз олдига келтирадию ўзидан ўзи хафа бўлиб кетади. Нега у ҳеч кимга кўнгил қўя олмади. Ёки ортидан умидвор юрганларга талабни шу қадар катта қўйдими? Кўзини чирт юмиб биронтасига тегиб кетай дейдию турмушидан норози юрган дугоналари эсига тушиб сесканиб кетади. Негадир у шундай хаёлга борганда Сарвинозни жуда кўп эслайди.

Қандай қиз эди-я у, чиройли, қобилиятли. Унинг чуқур билимига ўқитувчилар таҳсин ўқишган, келгусида катта илмий ишлар қилишига умид боғлаган эдилар. Юриш-туриши, одоби, рўзғор тутиши... Мана шу сифатларнинг ҳамма-ҳаммасини у Толмас исмли йигитга бағишлаб, тақдирини у билан боғлади. Афсуски, ҳалигача Сарвиноз Толмаснинг никоҳларига гувоҳ бўлган қиз ортидан кетиб, унга уйланиш иштиёқи билан юрганига тушуна олмайди... Ёки қиз боланинг мақри қирқ туяга юк, деганлари шумикан? Агар шу қизнинг заррача бўлса-да виждони уйғоқ бўлса, шу даражага бориармиди? Билмади. Ҳаётда нималар бўлмайди, дейсиз...

Гулшанга ҳаёт кунма-кун, ойма-ой сабоқ бераётганга ўхшайди. Шунинг учунми, ҳаётдан бундай имкониятни янада узайтиришга, унинг сирларидан янада кўпроқ воқиф бўлишга интилади. Онаси қизнинг умуман бошқачалигидан, қандайдир ўзига хослигидан, қатъийлигидан суюнсада, «Э, қиз бола барибир йигит бўлармиди?», дея ичида куюнади. Мана, ҳаёт у ўйлагандан ҳам мураккаброқ экан. У ҳамиша бирор муаммо устида ўй сурганида ўзлигида икки инсон қиёфасини кўрарди — бири ҳа деса, иккинчиси йўқ, дейди.

Мен Гулшан билан тез-тез суҳбатлашиб тураман. У аспирантурада ўқийди. Нималаргадир интилади, нималарнидир кашф этмоқчи. У билан суҳбатларимизда ўзининг қилаётган ишларидан гапириб беришга эринмайди. Мен эса одатдагидай уни қийин саволга тутаман:

— Тўйдан гапиринг, тўйдан. Турмушга қачон чиқасиз?

— Нега энди чиқмас эканман, чиқаман, — дейди у қувноқ кулгу билан. — Совчилар кўпу ўзимнинг истаганим йўқ.

Ярим ҳазил, ярим чин саволларимдан сўнг у жиддий тортади ва сўзлай кетади:

— Э, ҳозир кўпчилик қизлар турмушга чиқишга қўрқиб қолишган. Адашиб қолмасмиканман, деб ўйлашади. Биласизми, инсондаги энг улуғ туйғу бу — ишонч. Кейинги пайтларда одамлар ўртасида бу фазилат ҳам йўқолиб бораётганга ўхшайди. Дорилфунунда ўқиб юрган пайтларимда Олимжон исмли бир йигит менинг баъзи ишларимда кўмаклашиб юрар, бирор ёрдам керак бўлиб қолса ҳеч иккиланмасдан ёрдамлашарди. Мен уни жуда ҳурмат қилардим. Кунлардан бирида унинг бир қизга «Сиз мен „учун дунёда энг гўзал ва қадрли қизсиз» деганини эшитиб, музлаб кетдим. Ахир у худди шу гапни менга ҳам айтган эди-да. Шундан бутун дунё менга бемаъниликка қурилгандек бўлиб туюлди. Билмадим. Ҳозирги замон учун менинг тутган йўлим тўғри келмас. Фарҳод-Ширинлар замони ўтди, дея эътирозлар билдирилар. Лекин инсоний туйғулар-чи? Улар ҳам ўзгарувчанми? Мен барибир ҳозирги тенгдошларимга бир фикрни уқтиргим келаверади. Биз барибир Шарқ кишиларимиз, бизнинг табиатимизга ғарб турмуш тарзи тўғри келмайди. Бу гапларни албатта инсон табиати ҳақида айтаяпман. Ғарб тараққиёти, илғор анъаналари бу бошқа масала. Кейинги пайтларда ёлғиз аёллар масаласи кўпчилик матбуотчиларнинг эътиборини тортиб, ҳар ким ҳар хил фикрларни билдираяпти. Мен эса бундай аёлларни тақдир зарбаларининг маҳсули деб биламан. Кўз очиб кўрганим деб, эътиқод қўйган эрларидан жабру жафо кўрган аёл, аламзада бўлиб қолади. Етим болалар, ёлғиз оналар — бу икки тақдир бир-бирига боғлиқ. Оила қураётганлар аввало оналик бурчини, оталик масъулиятини тўла ҳис қилиб, ўзининг, ўзганинг тақдири учун жавобгар инсон деб билиши лозим...

Гулшаннинг сўзларини эшитиб, фикрларининг баъзиларига қўшилдим, баъзилари эса баҳсга чорлади. Айниқса кўпчилик ҳайрат билан боқадиган палахмоннинг отилмаган тошлари каби Гулшанга ўхшаб кўнгилдошини қидириб, умрини ўтказаётган қизлар қанчадан-қанча.

— Бир йигит умрини обод этиб, яхши фарзандларни вояга етказишдан ҳам ортиқроқ бахт бормикан, — дейди Гулшан. — Лекин барибир одамлар кўзига кимгадир тегишинг, аёллик номингни оқлаш учунгина оила қуриб умрингни, қолаверса болаларингни ҳам алдашдан не фойда? Бундай вазиятда албатта ота-онадан ҳам кўра фарзандлар кўп жабр кўрадилар.

Характеримиз тўғри келмади, дея ажралаётган, болалари эса сарсон бўлиб зор қақшаб қолаётганларни кўрсам нафратим қўзийди. Яқинда қайсидир рўзномада ўқиб қолдим. Капиталистик мамлакатлардаги фуқаролар оила қуришни энг машаққатли иш деб биладилар. Қачонки, улар оиланинг мустаҳкам бўлишига, зурриётларининг ўз бағриларида бекаму-кўст ўсишларига тўла ишонч ҳосил қилганларидан сўнггина турмуш қурадилар. Фарзанд кўрадилар. Бу мамлакатларнинг кўпчилигида «Эркин никоҳ» қондаси амал қилади.

Бу билан мен бизда ҳам шундай бўлса, яхши бўларди, демоқчи эмасман. Асло. Лекин ундан келиб чиқадиган баъзи хулосаларга қўшилмай илож йўқ. Бегуноҳ фарзандларни етим қилиш, етимхоналарни тўлдиришдан не фойда?! Ҳозирги етимхоналарда тарбияланаётганларнинг 70 фоизи ота-онаси тирик етимлардир. Бунга мен дорилфунунда ўқиб юрганимда, социологик тадқиқот билан қизиққанимда ишонч ҳосил қилганман. Яна мени бир нарса жуда ташвишлантиради: оила ва никоҳ қоидаларимизда турмушга чиқиш, уйланиш 16—18 ёшдан қилиб белгиланган. Ахир бу ёшда инсон ҳали ҳаётни тўла англамаган бўлади-ку...

Шу ўринда Гулшан билан хайрлашаётиб, қизлари, сингилларининг тақдиридан ташвишланаётган, «Қари қиз бўлиб қоласан», дея ўз маслаҳатларини аямаётганлардан фарқли ўлароқ қани энди у каби фикрлайдиган, ҳаётнинг узоғини кўра биладиган йигиту қизлар кўпайса, деб чин дилдан орзулайдим.

Гулшан бу йил 22 баҳорни қаршилади. Бу ёшни у қанчақанча ибрату, сабоқлар билан босиб ўтди. Энди мен унинг мустаҳкам оила қура олишига ишонаман.

Зебо АҲРОРОВА.

КУТИЛМАГАН ЯНГИЛИКЛАР...

БРАЗИЛИА. Бразилияда аҳолини рўйхатга олиш ҳамиша кутилмаган совғаларни келтириб чиқаради. Энг кекса эр-хотинлар, энг кўп сонли оила ва бошқа кўпгина кутилмаган янгиликлар маълум бўлади. «Фолья ди сан-паулу» рўзномасининг хабар қилишича, Акрий штатидаги маҳаллий кишиларнинг номи жуғрофия ва ҳисоб миллий илмгоҳи ходимларини ажаблантирди. Мисол учун Эдилтонжилдилсонополис деган исмни айтиб кўрингчи. Аденадаблну ёки Асубанипал деган соддароқ вариантлар ҳам бор.

Маълум бўлишича бу штатда Элвис Прасли ҳамда Тин Тэрнер исмли жуда кўп одам яшар экан. Нострадамус Браз илейру ду акри деган исмли одам ҳам бор экан. Лекин Карл Маркс исмли бирорта ҳам киши топилмади.

Маҳаллий аҳолининг бой фантазияси қишлоқларнинг «Қаттиқ ловия» ёки «Писта кўмир овози» деган номларида ҳам акс этган.

• *Ўзбекистон ва жаҳон*

ЮРТИМИЗ—ШАТРАНЖ ВАТАНИ

ТАРИХ саҳифаларидан маълумки, шахматнинг илк ватани Ҳиндистондир. Тўғри, Ҳиндистонда «Шатуранжа», «Чатуранга» деган машҳур ўйинлар бўлган. «Шатуранжа» дегани тўрт қур, яъни 4 таркибли армия, фил, от ва пиёда каби маъноларни англатади. Шахмат ҳақидаги бу ягона далил, маълумот ҳамюртимиз Берунийнинг «Ҳиндистон» асаридан бизга етиб келган.

Жаҳон шахмат тожи учун бўлган беллашувларнинг бири 1987 йили Испаниянинг Севилья шаҳрида ўтган эди. Мен ҳам бу анжуманда мухбир ва меҳмон сифатида 5—6 кун бўлганман. Дастлаб биз Мадриддан автобусда Севилья томон йўл олдик. Маълумки, Испания VIII—XII асрлар мобайнида араб халифалигига бўйсунган. Бу ерда ўша даврлардан ёдгорликлар сифатида масжидлар сақланиб қолган. Шу вилоятдан ўтганимиздан сўнг йўл бошловчимиз Андалусия вилояти бошланганлигини айтди. Андалусия вилояти жуда текис, ажойиб жой экан. Автобусда икки-уч соат йўл босдик. Икки томонда кўрган нарсамиз — зайтун дарахти. Йўлда кета туриб бир нарса ёдимга тушиб кетди. «Минг бир кеча» эртакларида машҳур бўлган подшолардан бири Хорун Ар Рашиднинг Маъмун ва Амин исмли 2 та ўғли бўлган. Шу ўринда, битта ривоятни айтиб ўтаман. Хорун Ар Рашиднинг вазири «Нега Маъмунни яхши кўрасиз-у, Аминни унчалик эмас», деса, подшо «Сен бориб улар билан суҳбат қилгин-да, ундан сўнг жавобини топасан», дебди. Вазир Аминнинг олдига келиб: «Борди-ю подшо бўлиб қолсангиз, нима қилардингиз?» — деса, у: «Сенга бир товоқ тилла, зарбоф тўн ва бошқаларни ҳадя қилардим», деб жавоб қайтарибди. Лекин Маъмуннинг ҳам олдига бориб, шу саволни такрорлабди: «Тахтга ўтириб қолсангиз нима қилардингиз?» Шунда Маъмун: «Хўш, менинг отамнинг ўлими сенга нимага керак бўлиб қолди?», — деб жаҳли чиқиб, ёқасидан олишига озгина қолган экан.

Ана энди Маъмун ҳақида икки оғиз тўхталайлик. Маъмун халифаликка ўтиргандан сўнг, Бағдодда «Донишмандлар уйи»ни барпо этгани, юнон китобларини араб тилига таржима қилдирганлиги, маданият ва илм-санъатни ривожлантиришга ҳомийлик қилганлиги — бу тарихдан маълум нарса. Маъмун шахматга ҳам қизиқиб қолган экан. Шоирлик ҳам қилган. Шоирликка эса шахмат сабаб бўлган экан. Афсуски, мен Маъмун ёзган шеърларидан келтиришнинг имконига эга эмасман. Лекин ҳар қалай, унинг берган баҳоси шуки, «Мен Шарқда Ҳинддан тортиб, Ғарбда Андалусиягача ҳукмронману, аммо у ёғи икки, бу ёғи икки қарич кичкинагина тахтачадаги 32 доначани идора қилолмайман».

Демак, шахмат қилич кучига, бошқа зўравонликка итоат этадиган нарса эмас. Бу ақл-идрок ўйини, бу — ғоялар кураши. Шуни тан олган подшони, албатта, аллома қаторида, алломаларга раҳнамо бўлган улуғ зот бўлганлигига киши тан бермасдан иложи йўқ...

1991 йил жумҳуриятимизда Алишер Навоий йили деб эълон қилинган эди. Шахмат тарихи хусусида қисқача гапириб беришни дилимга туккан эканман, сўзни бобомиз Навоийдан бошласам. Алишер Навоийнинг «Мажолисун — нафоис» деган китобида 500 та шоир, мутафаккирларга қисқача баён берилган. Ана шуларнинг орасида ҳазратнинг хизматида бўлган кўпгина шоирлар ва бошқа мутахассислар орасида шахматни яхши билган бир қанча кишининг номлари зикр этилган. А. Навоий фақатгина ўша шатранжчиларни 64-хонали шахматчи сифатидагина эмас, тўрт хил шахмат, яъни шатранжи кабир (катта шахмат) — бир юз қирқ тўрт хонали шахмат, шатранжи ҳозирона — яъни тахтага қараб ўйналадиган шатранж, шатранжи ғойибона — шахмат тахтасига қарамай ўйналадиган ўйин борлиги ҳақида таъкидлаб ўтган. Навоий ҳаёти сўнггида ёзган асарларидан бирида, яъни «Лисонут-тайр»да кўпгина ҳикоятлар бор. Ана шулардан биттаси «Шатранжи кабир» ҳикоятидир. Бу ҳикоятдан шахмат атамашунослигига арзигулик бир қанча нарсани олса бўлади. Лекин шатранжни қандай ўйнашни, доналар тахтада қандай саф тортиши ва бошқаларни таърифлашдан сўнг, Навоий шундай хулосага келади:

Чун харита ичра
боғланди бари,
Шаҳ қуйидир, ё пиёда
юқори.

Яъни мавқеига кўра биринчи бўлиб тахтага шоҳлардан кейин бошқа доналар терилади. Лекин ўйин тугаганидан сўнг ҳалиги доналар халтага солинади, солинганда гоҳ пиёда шоҳнинг устига чиқиб кетади, гоҳ шоҳ пиёданинг устига. Демак, ҳаёт пайтида шоҳлар ўз мавқеига қараб юқорироқ даража эгаллаган бўлсаларда, лекин дунёда пиёданинг савоби халққа кўпроқ теккан бўлса, у шоҳлардан юқорига чиқиб кетиши ҳеч гап эмас. Навоийнинг ўзи шахматни яхши билмаганда бундай таъриф беролмаган бўларди.

Энди Навоий замонидан сал илгарироққа қадам ташласак. Амир Темур замонида илм-фан, маданият гуллаб-яшнаганлиги Темур ўз «Тузуклари»дан барчага маълум. Ўша даврларда шахматга ҳам катта эътибор берилган. Темур ўз тасарруфидаги мамлакатлардан усталарни, машшоқларни, хонандаларни ва меъморларни йиғиш билан бирга шатранжчиларни ҳам таклиф қилган экан. Ўшалардан биттаси Али Табризий кейинчалик Самарқандга келган. Сўнг «Али Шатранжий» лақаби билан машҳур бўлган. Мажлисларда Али Табризий 4 та тахтада қарамай ўйнай олган экан. Амир Темур «Мен мамлакатларни, шаҳарларни имкони борича қон тўкмасдан забт қилишга, бўйсундиришга ҳаракат қилганман. Мен уларни худди шахмат ўйинида қандай силлиқ мот қилсам, ўша жойларни ҳам силлиқлик билан олишга ҳаракат қилардим», — деб ёзиб қўйибди тузукларида. Демак, бундан келиб чиқадики, Навоий замонида бошқа санъат турлари каби шахматнинг ривож топишига пойдевор қўйган киши Амир Темур десак янглишмаган бўламиз.

Маълумки, ҳар бир халқ ўз маданияти билан фахрланади. Биз шундай даврда яшамоқдамизки, ҳар бир халқ, ҳар бир элат ўз тарихини яратишга, жаҳон халқлари орасидан муносиб ўрин эгаллашга интилмоқда. Шунга кўра, инсоният маданиятининг ажралмас қисми бўлган шахматнинг мамлакатимиз, чунончи Ўрта Осиё ва Кавказорти халқлари ҳаётида тутган ўрни ва тарихини ўрганиш зарурати туғилганлиги табиий ва зарурий ҳолдир.

Озарбайжон халқининг жуда бой маданияти тарихида шахматнинг тутган ўрни Шаҳриёр Гулиев тадқиқотларида ўз аксини топди. Тошкентлик шахмат тарихчилари Зокир Хўжаев билан Ф. Дюммелнинг кўп йил мобайнида олиб борган ишлари шахмат оламини ажойиб янгиликлар, хулосалар билан бойитди. Уларнинг 50 йилларнинг бошида эълон қилинган мақолалари орқали Ўрта Осиё шахматнинг иккинчи ватани эканлиги бутун дунёда тан олинди.

1972 йили Сурхондарё соҳилларида жойлашган Далварзинтепадан топилган икки шахмат доначаси тошкентлик тадқиқотчилар фикрини тасдиқлаш билан бирга шахматнинг ёшини камида яна 3—4 асрга «ошириб», унинг пайдо бўлганига, олдинги манбаларда айтилганидек, 1500 йил эмас, 2000 йил, балки ундан ҳам кўпроқ вақт ўтганидан далолат берди. Олимларнинг фикрича, бу ҳам ҳали чинакам шахмат эмас, балки унинг дастлабки формалари — чатуранга — чаттуража доналаридир. Маълумки, бу ўйин ҳақида Берунийнинг қисқача маълумотларидан бўлак диққатга сазовор манбалар йўқ, борлари эса афсона, ривоят, умумий гаплардан нари ўтмайди. Шашқолларнинг қандай тушишига қараб давом этувчи бу ўйиннинг умумий қоидаларини ишлаб чиқишнинг ҳам имконияти бўлмаганлиги табиийдир.

1977 йил Афросиёбдан топилган фил суягидан ишланган доналар эса, VII аср охирларига тааллуқли бўлиши билан бирга ҳозирги замон шахматининг салафи — шатранжга хослиги археологларимиз томонидан айтилгач, биз ҳам бу фикрга қўшилиб, матбуотда ўз шарҳимизни эълон қилдик. Бинобарин, илгари айтилганидек, бундан 1500 йилча муқаддам шахматнинг илк формалари эмас, балки унинг мукаммаллашган хили шатранж пайдо бўлганлигига ишонч ҳосил қилдик.

Бундан 1200 йил бурунроқ ҳатто шатранж мансубалари яратилгани, ўз замонасининг гроссмейстерлари етишиб чиққанлиги, ўз навбатида улар махсус рисолалар битганлигини спорт ишқибозлари яхши билишади. Қонун-қоидалари бир қолипга тушган, ўзига хос мукаммал назарий билимларга эга бўлган шатранж, ундаги айрим фарқлар, чунончи, фарзин, филнинг хиёл бошқачароқ юришини айтмаганда ҳозиргидек тахтаю доналари, уларнинг жойлашуви ва кўпгина ўйин қоидалари бўйича нақ ҳозирги замон шахматининг ўзгинасидир.

Бинобарин, шахматнинг чинакам салафи — шатранжни оёққа турғизиб камол топтирган Ўрта Осиё, чунончи Ўзбекистон экан, бу диёрни биз бемалол «Шахмат ватани» дейишга ҳаққимиз бор, деб ҳисоблаймиз.

Чинакам «ота» деб фарзандни дунёга келтирганни эмас, балки уни тарбиялаб вояга етказган, одам қаторига қўшганни айтадилар-ку. Биз жудаям бунчалик қатъий фикрга бормаган ҳолда Ҳиндистон қатори Ўрта Осиёни шахмат ватани, шунда ҳам, иккинчи ватани эмас, ватанларидан бири эканлиги умум эътирофга лойиқлиги ҳақидаги фикрни биринчи бор ўртага ташламоқдамиз.

Таваллудининг 1200 йиллиги яқинда кенг нишонланган ватандошимиз ал Хоразмий алгебранинг отаси деб тан олинган. Ваҳоланки, унгача Ҳиндистону Юнонистонда ҳам математика фани ривожланган. Аммо уни ҳар томонлама асослаган, бир қолипга туширган, мухтасар қонун-қоидалар ишлаб чиққан киши ал Хоразмийдир.

Американи Христофор Колумб очган, деб қабул қилинган. Ваҳоланки, Ғарбда, океан ортида қитъа-қуруқлик борлигини ундан 500 йил олдин Беруний аниқ башорат қилган. Яқинда эса матбуотда бундан 1100 йил муқаддам ирландиялик бир сайёҳнинг Америкага бориб келганлигини тасдиқловчи далиллар ҳақида хабар эълон қилинди. Аммо «Янги дунё» — Америка тўғрисида ҳар томонлама маълумот берган киши Колумб-да!

Англия футболнинг ватани деб аталади. Яқинда унинг 100 йиллиги нишонланди. Ҳолбуки, бундан анча илгари шунга ўхшаш ўйинлар бошқа мамлакатларда ҳам бўлган. Аммо футболни дастлаб чинакам футбол тусига келтирган жой Англиядир.

Навоийнинг «Лисонут- тайр» асарига ўша пайтларда чизилган суратлардан бирида човгон ўйини тасвирланган. Фақат тўпни отлиқлар суришган. Дарвозаларию ўйин чўпи худди ҳозирги замон хоккей ўйинидагидек. Човгон минг йил ва ундан олдинроқ ўйналган. Лекин шайбали хоккейнинг ватани Канада, тўпли хоккейники эса Россия ҳисобланади. Сабаби юқоридагидек ўз-ўзидан маълум.

Ана ўша Ўрта Осиёда баркамолликка эришган шатранжнинг давомчиси — ҳозирги замон шахмати эндиликда дунёнинг барча қитъаларида машҳур. Ҳозирги кунда жаҳоннинг 120 мамлакати Халқаро шахмат федерацияси — ФИДЕга аъзо, яна қанчадан-қанча давлатлар унга киришга ҳозирлик кўрмоқда.

Халқаро шахмат федерацияси — ФИДЕ ЮНЕСКОга қабул қилинган ягона спорт ташкилоти эканлигини кўпчилик билмаса керак. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг фан, маориф ва маданият муаммолари билан шуғулланувчи бу йирик ташкилоти — ЮНЕСКОнинг охирги конгрессида халқаро шахмат федерацияси юқорироқ ҳамкорлик категориясига ўтказилди ва ФИДЕнинг жаҳонда айниқса ривожланаётган мамлакатларда шахматни тарғиб қилиш бўйича фаолиятига молиявий ёрдам кўрсатиладиган бўлди.

Бу шахмат спорт бўлиши билан бир қаторда илм-фан ва санъат чегараларида турувчи ақлий маданият ҳам эканлигини юксак даражада ва расман эътироф этилганлигининг белгисидир.

Мамажон МУҲИДДИНОВ,
тарих фанлари номзоди,
халқаро ҳакам.

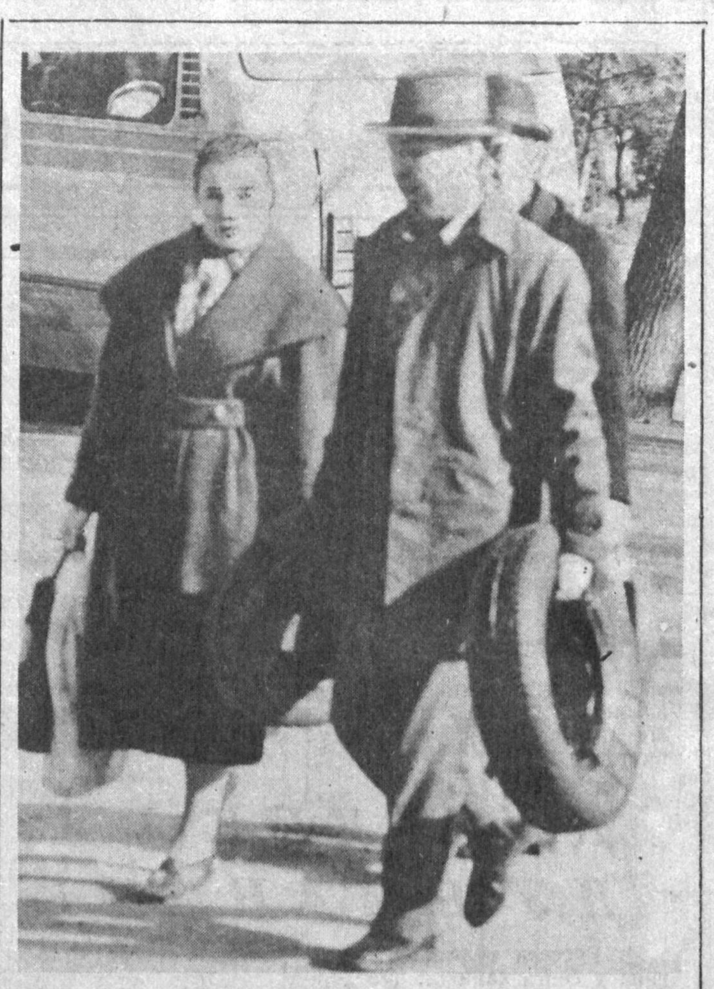

Ҳар ким ўз юмуши билан.

Андрей Пишненко сурати.

• *Ҳукм ўқилгандан сўнг*

ТАВБАСИГА ТАЯНМАГАН

ОЛДИН бир неча маротаба судланган бўлса ҳам тегишли хулоса чиқармасдан яна жиноят содир этган Шермамат Мирзараҳматов қилмиш-қидирмиш деганларидай яна қора курсига ўтиришга мажбур бўлди. Воқеа бундай кечди.

Шермамат шаҳримиздаги Эски Жўва бозорида дайдиб юрганида М. Ниёзов бозордаги ошхонага кириб қўлидаги дипломат сумкасини, янги харид қилган костюмини столга қўйиб, овқат олгани навбатга турган вақтидан фойдаланиб унинг буюмларини ўғирлаб чиқиб кетади.

Бу жиноятчи олдин ҳам Украинанинг Полтава вилоятининг суди ҳукми билан шундай ўғирлик учун 5 йил қамоқ муддатини ўтаганига қарамай, яна нопок ишга қўл урди. Ўзи истиқомат қилаётган Наманган вилоятидан келиб яна Тошкент шаҳрида бир фуқарони қақшатди.

«Емоқнинг қусмоғи бор», деганларидек Ш. Мирзараҳматовнинг ишини Октябрь район халқ суди халқ қозиси Аллаев раислигида кўриб чиқиб уни 3 йил муддатга озодликдан маҳрум этиш ҳақида қарор чиқарди. Шермамат жазо муддатини қаттиқ режимдаги ахлоқ тузатиш колониясида ўтайди.

Забихилло МУҲАММАДЖОНОВ,
Ўзбекистон ҳуқуқшунослар уюшмасининг аъзоси.

Муҳаррир
Эркин ЭРНАЗАРОВ

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

ҲАШАМАТЛИ МУҲРЛАР
ВА ШТАМПЛАР

Мустаҳкам
сифатли
исталган тилда
исталган мураккабликда
сиз танлаган йўсинда
жиҳозланган
ҳуқуқий жиҳатдан қонуний
ТОШКЕНТ

"ФАЙЗ Лтд."
700003 Тошкент
Байналмилал кўчаси,
2-уй
Мулоқот телефонлари
45=45=56
45=43=56

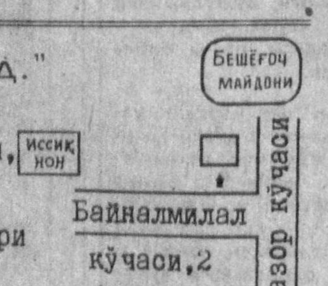

Турон

«ТУРОН» УНИВЕРСАЛ
МИНТАҚАЛАРАРО
БИРЖАСИ

10 та брокерлик ўрнининг очиқ кимошди савдосини ўтказади. Бир ўриннинг дастлабки баҳоси — 50 минг сўм.

Бозор тузилмаларидан «Турон» биржаси билан манфаатли шартларда ҳамкор шерик бўлишдай ажойиб имкониятни қўлдан бой берманг!

Кимошди савдоси 1992 йил 17 март куни соат 11 да қуйидаги манзилда ўтказилади: Тошкент шаҳри, Ўзбекистон шоҳкўчаси, 49 «а» уй, «Турон» биржаси.

Маълумотлар олиш учун телефон: 45-89-46.
ФАКС: (3712) 33-17-09.

Тошкент шаҳар халқ таълими Бош бошқармаси

ТОШКЕНТДАГИ «ҚИЗИЛ ТОНГ»
ТИКУВЧИЛИК ИШЛАБ ЧИҚАРИШ
БИРЛАШМАСИ НЕГИЗИДАГИ

48-ҲУНАР-ТЕХНИКА
БИЛИМ ЮРТИ

хотин-қизлар, эркаклар ва болаларнинг устки кийимларини тикиш бўйича моҳир чевар бўлишни, бичиқчи, тикувчи касбларини эгаллашни хоҳлайдиган 9—11-синф битирувчиларини

ЎҚИШГА ТАКЛИФ ЭТАДИ

9-синфни битирганлар 3 йил ўқиб, якка тартибда «кийим тикувчи» ва «чевар» (машиначи) сингари иккита турдош касб бўйича малака эгаллайдилар.

Бир вақтнинг ўзида 2 йил мобайнида тўлиқ ўрта маълумот олмоқчи бўлганлар махсус суҳбат асосида тажрибавий гуруҳларга қабул қилинадилар.

Бутун ўқиш даврида ўқувчиларнинг кийим-кечак, овқат ва ҳар ойда 40 сўм миқдоридаги стипендия билан ижтимоий таъминланишини билим юрти ўз зиммасига олади.

11-синфни битирганлар 8 ой ўқиб, «бичиқчи» ва «тикувчи» сингари иккита турдош касб бўйича малака эгаллайдилар. Уларга 175 сўмдан 220 сўмгача стипендия тўланади.

Барча ўқувчиларга ишлаб чиқариш амалиётини ўташ даврида 50 фоиз иш ҳақи ва ҳар куни 5 сўмлик қўшимча овқат пули берилади. Ўқиш даври меҳнат фаолиятига қўшиб ҳисобланади, ўқишни битирганлар Тошкентдаги «Қизил тонг» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси база корхонасига ишга юбориладилар.

Билим юртини имтиёзли битирганларга олий ўқув юртлари ва техникумларга кириш учун йўлланма берилади.

Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни тақдим этадилар: директор номига ариза, туғилганлиги тўғрисида гувоҳнома ёки паспорт, маълумоти тўғрисида гувоҳнома, тиббий маълумотнома; ота-онасининг иш жойидан ва турар жойидан маълумотнома, 3х4 см. катталикдаги 4 та фотосурат.

БИЛИМ ЮРТИ МАНЗИЛИ: Тошкент шаҳри, 61-алоқа бўлими, Чехов кўчаси 5 «а» уй (1, 2, 5, 8, 9, 24, 26-трамвайлар; 1, 5, 8, 17, 10, 20-троллейбуслар; 2, 3, 60, 71, 80, 98-автобусларнинг «Қизил тонг» бирлашмаси» бекати).

БИКК

ЯХШИ ЖИҲОЗЛАНГАН ХИЗМАТ ХОНАСИ - ФИРМАНГИЗ ҚИЁФАСИ
ЯХШИ ЖИҲОЗЛАНГАН ХИЗМАТ ХОНАСИ- АЪЛО КАЙФИЯТ, АЪЛО БИЗНЕС ДЕМАКДИР

Агар сиз хизмат хонангизга қаҳвахона ёки концерт залингизга замонавий ва ўзига хос қиёфа бағишламоқчи бўлсангиз "БИККС-АЛИНА" уюшмаси

СИЗГА ЁРДАМ БЕРАДИ.

Биз турли-туман манзарали пардозлаш материалларидан қуйидагиларни таклиф қиламиз:

темир ва чарм билан пардозланган девор панеллари;

тилларанг ва оқ тусли алюминийдан турли бадиий услубларда ясалган осма шиплар;

ўзига хос шаклдаги шамчироқлар. Улар девор ва шипларнинг металл безаклари билан яхши уйғунлашиб кетади, хона ўзига хос ёритилади.

Маҳсулотларимиз енгил йиғилади, улардан фойдаланиш осон, узоқ вақт хизмат қилади.

Ўз уйим ўлан тўшагим, дейишади. Аминмизки, "БИККС-АЛИНА" фирмасининг жиҳозлари билан безатилган хоналар сизга ғоят ҳузур бағишлайди.

Манзилимиз: Тошкент-146, Зебо Шамсуддинова кўчаси, 2-боши берк кўча.

Тошкентдаги телефонлар: 91-31-08, 98-64-53, 68-70-35

Тошкентдаги телефакс 8(3712) 904197.

"БИККС-АЛИНА" УЮШМАСИ.
"САРБОН" ЎЗБЕКИСТОН
РЕКЛАМА АГЕНТЛИГИ.

Жамғарма банки

АҲОЛИ ДИҚҚАТИГА!

ҲУЖЖАТЛАР ВА БОЙЛИКЛАРНИ ҚАЕРДА ПУХТА ВА ИШОНЧЛИ САҚЛАШ МУМКИНЛИГИНИ БИЛАСИЗМИ?

Ўзбекистон Республикаси Жамғарма банки Тошкент банкининг хусусий сейфларида сақлаш мумкин.

БУНДА ҚУЙИДАГИ АФЗАЛЛИКЛАРГА ЭЪТИБОР ҚИЛИНГ:

— Сизга буюмларни сейфга қўйган шахснинг исми-шарифини сир тутилишига ва сақлаб бериш учун топширилган бойликлар ва ҳужжатларнинг бус-бутун, тўла-тўкис сақланишига кафолат берилади;

— сақлаш муддатини Сиз белгилайсиз.

— Сизнинг хоҳишингизга биноан биринчи маротаба сейф катагига бирон нарса қўйишни ишончли вакилингиз нотариусда тасдиқланган ишонч қоғози асосида амалга ошириши мумкин,

— сақланаётган бойликлар ва ҳужжатлар юзасидан Сиз битта ёки бир нечта шахсга, улар Сизнинг ворисингиз бўлиш-бўлмаслигидан қатъи назар нотариусда тасдиқланган васиятнома қолдиришингиз мумкин;

— сейф катагини ижарага олганлик учун катакларнинг сиғими ва сақлаш муддатига қараб шартномавий нархларда ҳақ тўланади.

СИЗ ҚУЙИДАГИ БЎЛИМЛАРДА ТОШКЕНТ БАНКИНИНГ ХУСУСИЙ СЕЙФЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШИНГИЗ МУМКИН:

Сирғали — 4-Сирғали даҳаси, 31 «а» уй. Телефон: 58-15-69.

Чилонзор — Ян Рудзутак кўчаси, 1 «б» уй. Телефон: 53-87-06.

33-51-95, 33-78-02 ТЕЛЕФОНЛАРИ ОРҚАЛИ БИРМУНЧА ТЎЛАРОҚ, МУКАММАЛРОҚ МАЪЛУМОТ ОЛИШИНГИЗ МУМКИН.

Жамғарма банкининг Тошкент шаҳар бошқармаси.

«ШАРҚ МАШИНАСОЗЛИК ЗАВОДИ» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ «ИНФОМЭКС КОРПОРЭЙШН» ЎЗБЕК-АМЕРИКА КОРПОРАЦИЯСИ ЭНГ ЯХШИ ХОРИЖИЙ НАМУНАЛАР БЎЙИЧА ҚУЙИДАГИ АСБОБ-УСКУНАЛАРНИ ТАЙЁРЛАЙДИ

— ғишт ва ғишт блокларини ишлаб чиқарувчи кўчма заводлар; шлакоблок тайёрлаш дастгоҳлари; канистрлар, шиша идишлар, банкалар ва бошқа пластмасса идишлар. Тайёрлаш учун ярим автоматлар; полиэтилен пленкалар тайёрлаш учун тик қуймакорлик пресслари; майдалаш ускуналари; пластмасса идишлар учун пресслаш кошинлари; қадоқлаш-ўраш асбоблари; тўкиладиган, суюқланадиган ва суюқ материалларни қадоқлаш ва ўраш учун асбоблар; телескопик (йиғилувчан) зинапоялар; автомобилларни кўтаргичлар, ғилдирак йиғувчи стендлар; буюртмачи чизмалари бўйича тайёрланадиган мураккаб асбоб-ускуналар.

Валюта билан ҳисоб-китоб қилинганда асбоб-ускуналар навбатсиз тайёрлаб берилади.

МАНЗИЛИМИЗ: 700015, Тошкент шаҳри, Катта Миробод кўчаси, 4-тор кўча, 19 «а»-уй. (Полторацкий кўчаси томонидан кирилади).

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000. ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона — 32-53-76, хатлар — 33-29-70, 32-53-79; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича — 33-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, ГСП, Тошкент, «Правда» рўзномаси кўчаси, 41.

53.654 нусхада чоп этилади. Нашр кўрсаткичи 64690. Буюртма № Г—20. Босмага бериш вақти 11.30. Босмага берилди 11.50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10